

מילי דמלכא

שיחות ומאמרים שזכינו לשמוע מאת
כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

מאמרים יקרים נעימים ומזהירים
לגלות ולבאר אורה ועבודתה של
חג הסוכות

יו"ל ע"י
מכון להוצאת הדא"ח
כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א
שע"י חסידי קאסוב
סוכות תשפ"ג לפ"ק

- אחים יקרים אחים לדעה -

הננו בזה בקריאה של חיבה לכל קוראינו ואנ"ש היקרים שיחי
שהיות ומלאכת הכתיבה, העריכה, וסידור הגליונות, שיהיו באופן נאה ויאה ומכובד עולים ממון הרבה,
וכדי להוציא את הגליון אנו צריכים את עזרת הציבור החפץ ורוצה בקיומו

אנו פנים לעזרת הציבור הושיטו ידכם והרימו את נדבת לבכם לתרום מתנה יפה ונכבדת

וההזדמנות נאותה לתרום לעילוי נשמת יקירכם אשר בוודאי תהא
לטובת נשמתם זכות הפצת דברי תורה האלו
וגם בעת שמחתכם תבוא הברכה לכם ולביתכם

והנצחתם תונצחו בתוך הקונטרסים לפרסם עושי מצוה

ובכן אלו הרוצים בהנצחה או החפצים לתרום עקב שמחה וכן מי ברצונם לתרום לעילוי נשמת

יפנו לר' מאיר גאדינגער הי"ו במס' 917-686-5892

toraskosov@gmail.com או להתקשר ע"ד אימייל ל

זכות הגדול של זיכוי הרבים תעמוד לכם להתברך בכל מילי דמיטב

צדקת רבי מאיר בעל הנס - כולל קאסוב

געדעקט די הייליגע סגולה פאר
ליכט בענטשען און ביי אלע איידע
שמחות כמנהג אבותינו ורבותינו

**לשמוע דרשות, ושיעורים שונים מכ"ק מרן אדמו"ר שליט"א
וכן למודעות ומאורעות שונות בקרב קהילתינו הק'
יש להתקשר לקו "קול קאסוב"**

במס' 917-686-5892-2004 או במס' 917-686-5892-1810-370-72-972

כל הזכויות שמורות

להערות והארות או לקבל הגליון מדי שבוע בשבוע ע"י e-mail

יש לפנות להמערכת

במס' 917-686-5892

או אל toraskosov@gmail.com

נערך ונסדר ע"י:

ישר גראפיקס
347.528.6918

ופרוס עלינו סוכת שלומך

בהג הסוכות מאיר האור המקיף, המגינה על ההתעוררות של ימי התשובה שלא תאבד ה"ו

אמור קג, ב) ולעיל מזה (בעמוד הקודם) קרא לסוכה צלא דמהימנותא ואמר: כל מאן דיתב תחות צלא דמהימנותא, אחסן חרו לה ולבנוי לעלמין, ואתברך ברכתא עלאה* וכו' ע"כ, הרי שאדם בתוך הסוכה מוקף מאויר של קדושה וכמה קדושות יש בה, וכמבואר. ע"כ. וכן הביא את דבריו בשל"ה הקדוש (מסכת סוכה פרק נר מצוה יב). ומקורו מהאריז"ל, וכמו שאיתא בפרי עץ חיים (שער הסוכה סוף פרק ד): ויזהר שלא לדבר בסוכה אלא בדברי תורה, כי מצות סוכה גדולה קדושתה, עד כדי כך עצי סוכה אסורים בהנאה. ע"כ.

ענין חג הסוכות הוא אור המקיף על כן עלינו להתבונן במהות מצוה זו, ובעומק משמעותה והאור המקיף אותנו מכל מרעין בישן הבא עמה, ולהכין ליבנו ומחשבותינו

מצוות סוכה רבה וחשובה היא עד למאד, וכמו שהפליגו עליו רבותינו ז"ל בכמה וכמה לשונות, וכמו שאמר עליו רשב"י (תיקוני זוהר תיקון ע') שכל מי שמקיים מצות סוכה בעוה"ז, אזי הקדוש ברוך הוא מסכך עליו בעוה"ב, ומגין עליו מכל מלאכי חבלה ביציאתו מעוה"ז שלא יזיקו אותו. ע"כ. ועוד אמרו (פסיקתא דרב כהנא) שכל מי שמקיים מצות סוכה בעוה"ז הקדוש ברוך הוא מושיבו בסוכתו של לוייתן לעתיד לבוא. ע"כ. ואיתא בראשית חכמה (שער הקדושה פרק י"ד) בשם רבו הרמ"ק זי"ע, וזה לשונו: וכן היה מנהג מורי ע"ה, שלא לדבר בתוך הסוכה בימי חג הסוכות, אלא בדברי תורה. כי מצות סוכה קדושתה גדולה, והעד, שעצי סוכה חל עליהם קדושה ואסורים כל שבעה, כמו שאמרו רבותינו ז"ל (סוכה ט, א), וכן מצינו שפירוש רשב"י עליו השלום (זוהר

א. בתרגום ללה"ק: שכל מי שיושב תחת צל האמונה יורש חרות לו ולבניו לעולמים, ומתברך ברכה עליונה.

מילי דמלכא

הרה"ק בעל בני יששכר זי"ע (תשרי מאמר ט, סי' ב), וזה לשונו: בדברי חז"ל נקרא חג הסוכות בשם חג סתם (משנה ביכורים פ"א, מ"ו, ר"ה פ"א, מ"ב, ועוד רבים), כתב הרב משה זכות ז"ל שהוא רמז על סוד אור מקיף, ע"כ. ונ"ל הכונה שהוא מגזירת ובמחוגה יתארהו (ישעיה מד, יג) שהוא העיגול הסובב את המרכז, על כן נקרא חג הסוכות חג סתם. ע"כ.

העולה מדבה"ק כי הציר שעליו סובב ענינו של חג הסוכות הוא סוד אור המקיף, וכמו שיתבאר עוד לקמן. ואי לכן צריכים להבין ענין זה, ובהתבוננות נוכל להידבק בכל עוז בכל פרטי ועניני חג נשגב ונעלה הזה, ולערוך את עבודת ימי החג ביתר שאת וביתר עוז.

האור המקיף מגוין על הכלי

הנה אחת מתועלת האור המקיף ותכליתו הוא שעוטף ומקיף את הכלי להגן עליו ומשמרו מפני הקליפה והחיצונים, לבל ינזק מהם וכדאיתא מהאריז"ל (שער הכוונות ב, ב): **ואין לך דבר שדוחה את הקליפה כמו אור המקיף לפי שאין יכולת בקליפה לינק ולהתאחז באור המקיף**

בהתעוררות פנימי ובהתלהבות אש קודש, כדי להיות כלי מוכן לקבלה את גודל אור קדושת המצוה, ואף גם את האורות המתנוצצים ממנה, לשבת בצילא דמהימנותא תחת כנפי השכינה ברעותא דליבא, כראוי וכנכון לבא לשבת בחדר המלך.

ופנימיות מצוה זו נודעת אף היא מדברי האריז"ל, כי ענינה היא הארת אור המקיף הסובב את כל האזרח בישראל, וסוכך עליו בקדושה עילאה בכל אבריו וצדדיו, וכדאיתא בשער הכוונות (ענין סוכות דרוש ג): אור מקיף הוא על ידי מצות סוכה, שהוא בחינת אור מקיף עלינו, כנודע. ע"כ. וכן הוא בפרי עץ חיים (שער חג הסוכות פרק ג): ויושבים תחת הסוכה לקבל אור מקיף ההוא, וישאר אור מקיף זה, יסכך אלינו ויקיפנו מכל צדדים. ע"כ. ועל פי זה אף יובן ענין מה שעצי הסוכה אסורים בהנאה, כי המה מורים על האור המקיף הגדול המאיר עלינו בחג זה.

אמנם באמת, מבואר בספרי רבותינו הקדושים, כי לא מצות הסוכה לבד הינו בבחינת אור המקיף, אלא אף כל ענייניו של חג הסוכות נסוב אודות האור המקיף, וכפי שכתב

ב. וזה לשונו בספר אם לבינה (אות ס): ונחזור לענין הסוכה כי הנה כבר ידעת סתם חג בדברי רז"ל הוא המועד הזה, עניינו כי גם שכל המועדים הם וענין חג ר"ל סוכות, שהוא סוד המקיף. ע"כ.

ופרוס עלינו סוכת שלומך

ג

דקיימין על האי תתאה, לאנהרא ליה, לחפיא עליה, ולאגנא ליה בשעתא דאצטרין^ג. ע"כ. והענין מבואר עוד בדברי התיקונים (תיקון ע קלב, א), וזה לשונם שם: ומאן דעביד ליה סכה, קודשא בריך הוא מסכך עליה בההוא עלמא, ואגין עליה מכל מלאכי חבלה כד נפיק מהאי עלמא ואזיל לההוא עלמא^ה. ע"כ^ו.

הרי לנו דברים מפורשים יוצאים מדברי הזוהר הקדוש כי מענינה של הסוכה הוא לשמור מפני הסטרא

לכן הוא עומד בחוץ ואין לו פחד מן הקליפה. ע"כ^ג.

ואכן מצאנו בזוהר הקדוש כי מסגולת הסוכה להבריח את החיצונים, ולסוכך ולהגן מבעדם (ח"ב קפו, ב), וכמו שאמרו שם בפרשת תצוה: ובעי עמא קדישא למיתב תחות צלהא ברזא דמהימנותא, ומאן דיתיב בצלא דא יתיב באינון יומין עלאין, ועל דא כלהו בסכת בסכת וחד בסוכות שלים, חד שלים לאחזאה דמאן דיתיב בצלא דא יתיב באינון יומין עלאין לעילא

ג. להרחבת הענין ראה עץ חיים (שער מ"ב, פי"ג). וראה מ"ש בעמק המלך (ש"א פ"ד): והנה בארנו שמות הכתר קצת מה פעולתה, שהיא סוד אור מקיף הפורס על כל ישראל סוכות שלום, להצילם מכל פורעניות של אומות העולם, וממזיקין. ע"כ. וראה עוד מה שכתב בקהלת יעקב (ערך אור מקיף): אור מקיף וכו' והוא השומר לאדם מן המזיקים שלא יתאחזו בו. ע"כ. ועוד ראה מה שכתב בבני יששכר (תשרי מאמר י אות ז): ותדע שעל ידי הארת אור מקיף בורחים כל החיצונים, כדאיתא (דברים כח י) 'וראו כל עמי הארץ כי שם י"י נקרא עליך' (ד"יקא, אור מקיף את איש הישראלי) 'ויראו ממך', והטעם שמתיראים החיצונים מן אור המקיף, כי הם חיצונים ואין להם מקיף בסוד הכתוב (בראשית ג א) 'הנחש היה ערום', ודי בזה למשכיל. ע"כ. והובאו דבריו לקמן בשלימותן.

ד. בתרגום ללה"ק: וצריך העם הקדוש לשבת תחת הצל שלה, בסוד האמונה, ומי שיושב בצל זה יושב באלו הימים העליונים. ועל זה כולם בסכת בסכת ואחד בסכות שלם, אחד שלם להראות שמי שיושב בצל זה, יושב באלו הימים העליונים למעלה, שעומדים על זה התחתון להאיר לו, לכסות עליו ולהגן עליו בשעה שצריך.

ה. בתרגום ללה"ק: ומי שעושה סוכה, הקדוש ברוך הוא מסכך עליו בעולם הזה, ומגן עליו מכל מלאכי חבלה כאשר יוצא מהעולם הזה והולך לעולם הבא.

ו. ועוד ממה שאמרו ברעיא מהימנא (ח"ג קג, ב): 'בסכות תשבו שבעת ימים' וגו' (ויקרא כג, מב), פקודא דא לישב בסכה, והא אוקימנא בגין לאתחזאה דישראל יתיב ברזא דמהימנותא בלא דחילו כלל, דהא מקטרגא אתפרש מנייהו. ע"כ. ואף זו אמרו בפרשת פנחס (ח"ג רנח, ב): ובחמשה עשר יום וגו', ר' אבא פתח (בראשית ח, ד) 'ותנח התיבה בחדש השביעי' וגו', תא חזי כל הני יומין אזלת אימא על בנייא

מילי דמלכא

ולבן ענני הכבוד שמצות סוכה היא זכר להם ואף הם היו עניינם כבחירת אור המקיף, שהיו פולטים את הערב רב ומגינים על בני ישראל מפניהם, כנזכר בזוהר הק' (ח"ב קצא, ב').

אור המקיף ושובר המחיצה שיש בינינו לבין אבינו שבשמים

ובן הוא ג"כ המצות ד' מינים שמקיפים בהו את המזבח כל שבעה בזמן שבית המקדש הי' קיים, ובזמנינו שאין בית המקדש קיים מקיפים התיבה ענינו הוא ג"כ

אחרא והחיצונים. וכענין הזה מצינו במטבע שטבעו לנו חכמינו ז"ל בברכת השכיבנו, שקודם שמבקשים על ההגנה והשמירה מפני השטן וכל הפגעים, [והגן בעדינו והסר מעלינו אויב דבר וחרב ורעב ויגון, והסר שטן מלפנינו ומאחרינו וכו' ושמור צאתנו ובואנו לחיים טובים ולשלום מעתה ועד עולם] אנו מבקשים ופרוש עלינו סוכת שלומיך, ואף לאחריהם אנו אומרים 'ובצל כנפיך תסתירונו', וכן היא ענינה של סוכה – מחסה ומסתור לאדם מכל מבקשי נפשו הרוחניים והגשמיים.¹

בגין דלא ישלוט סטרא אחרא עלייהו, ובגין לשזבא לון, כיון דאשתזיבו בנהא והא יתבין בסכות, מתנטרין בנטורא יומא קדמאה . ע"כ.

ז. מה מתקו דברי התפארת שלמה (ד"ה 'שבעת ימים תחוג'), זה לשונו: הסוכה היא בחינת המקיף מצד החסדים כמ"ש חסד יסובבנהו, ובחינת המקיף הוא להגן מן החיצונים שלא יכלו לבא בגבול ישראל להרע לו ולפגמו חלילה, כי תמיד סביב רשעים יתהלכון, כמו שהוא למעלה כן הוא למטה, תמיד הם סובבים על איש הישראלי וחפיצים לידבק בו, והוא שאמר דהמע"ה (תהלים קיח, ט): 'כל גוים סבבוני בשם ד' כי אמילם'. לכן הסוכה היא המקפת על האדם וסובבת אותו מראשו עד רגליו, לבל יהיה להחיצונים שום שליטה לקרב אל איש ישראל. והוא שנאמר (ויקרא כג, מג-מג) 'בסכות תשבו כו' כי בסכות הושבתי את בני', והסכות הם ענני כבוד כנודע, והם שהיו בזכות אהרן איש החסד, וכן הוא הסוכה היא המקפת מצד החסדים כמו ענני כבוד שהיו מקיפים על ישראל מהאויבים, וכמו שאנו אומרים (ברכת השכיבנו של ערביה): ופרוס עלינו סוכת שלומך והגן בעדנו והסר מעלינו אויב וכו'. ובחינה הזאת המקיף הוא הרמז ג"כ בקרבנות שאמרו בגמ' עלה בכבש ופנה לסובב פנה לו לימין כי עיקר כוונתו על אותן הסובבים את ישראל וזהו פנה לו לסובב דרך ימין שהוא אל החסד וכן הסוכה כמוהו מצד החסד. ע"כ. וראה עוד מ"ש בד"ה 'לולב הגזול' ובהושענא רבה ד"ה 'ירושלים הרים'.

ח. זה לשונם: וההוא ענגא דיקר דכתיב 'וה' הולך לפניו יומם אזלא לקמייהו, ואלין ערב רב וכו' הו אזלו לבר ממשרייתא לבתרייתא. ע"כ.

ופרוס עלינו סוכת שלומך

ה

נראה מזה כי לא זו בלבד שאור המקיף מגיין מפני הקליפות, אלא אף משברתן ומכניע אותן, שהרי בהקפות אלו המשיכו ישראל אור המקיף ושיברו את הקליפות משבעה עממין, ובזה נפלה החומה ויכלו ישראל להם'.

ובן אמרו בירושלמי (סוכה פ"ד ה"ג), כי הקפות אלו הן זכר להקפות שעשו בני ישראל בימות יהושע סביבות יריחו.

בעת שהקיף יהושע את יריחו בכדי להפיל חומתה המורה על הפלת חומת הברזל המפסקת בין בני ישראל לאביהם שבשמים כנ"ל, תיקן יהושע

להמשיך האור המקיף, וכמו שנזכר בפרי עץ חיים (שער הלולב פ"ג): וז"ל אמנם כל יום אנו מקיפים המזבח, או את התיבה, והוא להמשיך בחי' אור מקיף אל הנוקבא הנקראת מזבח או תיבה, כנודע. וכו'. נמצא כי בז' ימים של חג הסוכות שאנו מקיפים את המזבח בכל יום נכנסו כל הז' מקיפים. ע"כ. ומבואר ג"כ בשער הכוונות (ענין סוכות דרוש ה) ^ט.

ובליקוטי תורה כתב רבי חיים וויטאל זי"ע: [ענין] הקפה, להפיל חומת ברזל המפסקת בינינו לבין אבינו שבשמים, כענין הקפת יריחו להפיל החומה. ע"כ.

ט. וזה לשונו: ואח"כ מקיפין אה המזבח או את החיבה פעם אחת בכל יום עם הלולב ומיניו, והכונה היא להמשיך החסדים הנזכרים מבחינת אור המקיף אל הנקב' הנקראת מזבח או תיבה, ולהיות אור המקיף בגילוי. ע"כ.

י. הדברים מבוארים בפרי צדיק (הושענא רבה כט): והנה איתא בגמרא (סוכה מה, א): 'בכל יום מקיפין את המזבח פעם אחת ואותו היום שבע פעמים', וכן אנו עושים עם הלולב וארבעה מינים שאמרו ז"ל (שם): 'כל הנוטל לולב באגודו והדס בעבותו מעלה עליו הכתוב כאילו בנה מזבח וכו' שנאמר אסרו חג בעבותים וגו'. והוא ענין אחד כעין הקפות של יריחו, שבכל יום היו מקיפים כל ישראל פעם אחת, וביום השביעי בשבת הקיפו שבע פעמים עד שנפלה החומה, ובזה הכניעו את כללות שבע אומות שבארץ ישראל, שהיו זה לעומת זה נגד השבע מדות שבקדושה, כידוע, מפני שהיתה מנעולה של ארץ ישראל וכו'. ועיקר הכנעת יריחו היה על ידי הקפות שהיו בשנים עשר שבטים בעיגול, וממילא נתחברו יהודה שהוא ראש של השבטים עם שבט דן שהיה מאסף לכל המחנות. וזהו כח בחינת עיגולים שאין לו ראש וסוף על בחינת היושר, ונעשה מזה אור מקיף המכניע החיצונים והקליפות, וכמו כן פועלים במצות סוכה ובהקפות הלולב להכניע החיצונים להקדושה על ידי אור המקיף. ע"כ.

לפי שאורו עצום ורב ומסמא עיניהם ואינם יכולים ליהנות ממנו. ונמצא שהאור המקיף הוא המבטל התאחזות הקליפה בקדושה, ועתה בעלינו לשבח יורד בחינת אור המקיף לכל ג' עולמות, ולכן החיצונים מתבטלים בשבח הזה"ב. ע"כ"י.

אור המקיף בחג הסוכות להגן מפני המקטרגים על תשובת ישראל

והשתא דאתינן להכי, יש לבאר מה שדווקא בחג הסוכות מופיע האור המקיף וההגנה הבאה ממנו, ויש

את תפילת 'עלינו לשבח' שסגולת אמירתה ידוע שהיא להבריא את החיצונים ולשבר הקליפות, ושלסיבה זו אנו אומרים אותה אחר כל תפילה ותפילה, וכדאיתא בשער הכוונות (ג), א: לכן אנו אומרים השבח הזה של עלינו לשבח, שע"י זה השבח מתבטלים החיצונים ואינם יכולים להתאחזו בקדושה, והענין הוא במה שנודע אצלנו בסוד החשמל בענין נעילת המנעלים בברכת שעשה לי כל צרכי, כי הקליפות נתונות בין אור פנימי לאור המקיף, ופניהם אל אור הפנימי ואחוריהם נגד אור המקיף,

יא. כמבואר בכל בו (סימן טז): ושמעתי שיהושע תקנו בשעה שכבש יריחו וחתם בו שם קטנותו למפרע, ע' עלינו ש' שלא שם, ו' ואנו כורעים ה' הוא אלהינו. ע"כ.

וראה עוד מה שכתב בסדר היום (כוונת עלינו וסדר הלימוד אחר התפלה): ויאמר (עלינו לשבח), וצריך לאומרו מעומד (עלינו בגי' ומעומד), וצריך לאומרו בכוונה גדולה, ויש בו כמה סודות ורמזים, וכחו גדול. ויש מדקדקין שאומרים אותו בכל יום ז' פעמים בין ביום בין בלילה, ז"פ ביושר וז"פ למפרע, פעם ישר ופעם למפרע, שמתחילין (עוד אין מתחת הארץ ועל וכו'). ויהושע תיקן זה השבח הגדול שכבש את יריחו, ואמרו ז"פ ישר והפוך, ובו הפיל ז' חומות שהיו ליריחו. והוא מסוגל לכל דבר וענין, מצרה וצוקה שלא תבא ולא תהיה, לומר אותו ישר והפוך. ע"כ.

יב. וראה עוד בלשונו הנפלא של הרמח"ל (קיצור שער הכוונות שחרית עלינו לשבח): הרי כל העולמות כבר קבלו השפע שלהם (מסדר התפילה), אבל עדיין עומדים למעלה באצילות, ועכשיו צריך להורידם אל מקומם הראוי להם. וכדי שקליפות לא יתאחזו בהם ח"ו אומרים עלינו לשבח, שהוא בתחלה להזכיר שבח גדולת הקדושה וגנות הקליפה, ובזה נכנעת. ואחר כך להוריד אור מקיף אל כל העולמות, כי ממנו בורחת הקליפות. ע"כ.

יג. ואף הקטורת נזכרה בתורה הק' שסגולתה להכניע את הקליפות והסיטרא אחרא, שעל ידי כוח זה הכניע אהרן הכהן את המלאך המוות ותעצר המגיפה, כמו שנאמר (במדבר יז, יא - ג): ויאמר משה אל אהרן קח את המחתה ותן עליה אש מעל המזבח ושים קטרת והולך מהרה אל העדה וכפר עליהם כי יצא הקצף

וּפְרוּס עֲלֵינוּ סוּכַת שְׁלוֹמֶךָ

ז

שנאמר כי אחרי שובי נחמתי, ויעיד עליו יודע תעלומות שלא ישוב לזה החטא לעולם שנאמר ולא נאמר עוד אלקינו למעשה ידינו וגו', וצריך להתודות בשפתיו ולומר עניינות אלו שגמר בלבו. ע"כ.

וּדְבָרֵי הַרְמַב"ם אלו מוקשים מאד בהבנתה בכלל ולקיימה בפרט, דמי הוא זה ואיזהו אשר יאמר זיכיתי ליבי, שלא ישוב עוד לחטוא לעולם, ולא שבקת חיי לכל בריה. ולא עוד יש לתמוה שמבקשים עליהו בסדר ויודוי של יום הכיפורים

להקדים, דהנה כל סדר העבודת ירח האיתנים בימי הרחמים והסליחות, בראש השנה, בעשרת ימי תשובה, וביום הכיפורים, הוא עבודת התשובה שבני ישראל שבים אל ה' ומתעלים בעבודתו ומקבלים על עצמם קבלת טובות מכאן ולהבא.

וְעַל מְהוּתָהּ שֶׁל תְּשׁוּבָה, כתב הרמב"ם בהלכות תשובה (פ"ב ה"ב): ומה היא התשובה הוא שיעזוב החוטא חטאו ויסירו ממחשבתו ויגמור בלבו שלא יעשהו עוד שנאמר יעזוב רשע דרכו וגו', וכן יתנחם על שעבר

מלפני ה' החל הנגף. ויקח אהרן כאשר דבר משה וירץ אל תוך הקהל והנה החל הנגף בעם ויתן את הקטרת ויכפר על העם. ויעמד בין המתים ובין החיים ותעצר המגפה. ע"כ. דהנה בקהלת יעקב (ל' לבונה ג') כתב, וזה לשונו: לבונה הוא אור מקיף כמו שכתב (פרי עץ חיים שער עולם העשיה פרק ד) הרב בסידור בי"א סמני הקטורת, ויש לומר כי אור מקיף הוא בחינת אל כנודע, בסוד אל במילוי גימטריא הקף (פרי עץ חיים שער הלולב פרק ג') והמקיף הוא על ג' בחינות, פנימי תיכון חיצון, נפש רוח נשמה, והן ג' פעמים אל גימטריא לבונה, והוא גימטריא מגן, שאור מקיף הוא המגין על האדם (פרי עץ חיים שער הלולב פרק ז). ע"כ. ולכן י"א סממני הקטורת שהחשובה שבהן היא הלבונה בכוחם להכניע את הקליפות, כמבואר בשער הכוונות (דרושי תפילת השחר, ד"ג, יג, ג), ואף מגנים הם על האדם מכל פגעים ומרעין בישין כמו שאמרו בזוה"ק (ח"ב ריח, ב): מלה דא גזרה קיימא קמי קודשא בריך הוא דכל מאן דאסתכל וקרי בכל יומא עובדא (נ"א פרשתא) דקטרת ישתזיב מכל מלין בישין חרשין דעלמא ומכל פגעין בישין ומהרהורא בישא ומדינא בישא ומותנא ולא יתזק כל ההוא יומא דלא יכיל סטרא אחרא לשלטא עליה ואיצטריך דיכוון ביה, אר"ש אי בני נשא הוו ידעי כמה עלאה איהו עובדא דקטרת קמי קודשא בריך הוא הוו נטלי כל מלה ומלה מניה והוו סלקי לה עטרה על רישיהו ככתרא דדהבא, ומאן דאשתדל ביה בעי לאסתכלא בעובדא דקטרת, ואי יכוון ביה בכל יומא אית ליה חולקא בהאי עלמא ובעלמא דאתי ויסתלק מותנא מניה ומעלמא וישתזיב מכל דינין דהאי עלמא מסטרין בישין ומדינא דגיהנם ומדינא דמלכו אחרא, וכו'. ע"כ. וראה עוד שם באריכות בגודל מעלת הקטורת להגן על האדם ולסלק ממנו את הדינים וכל גזירות קשות ורעות.

מילי דמלכא

וע"ז י"ל דבגלל כן נמסרה לנו מצות סוכה במתנה מאתו יתברך, וברוב חסדו יתברך הושיבנו בצלתה, כדי שאורה תקיף אותנו, ושתשמור עלינו לבל יתערב זר, שהם הקליפות והחיצונים שלוחי השטן והיצר הרע, בהתעוררות שהתעוררנו והתעלינו בימי הרחמים והרצון בעשרת ימי התשובה, וכדי שיתקיימו לכל ימות השנה הבאה לקראתנו לשלום, ונוכל להחזיק בתשובתנו מראשית שנה ועד אחרית שנה – ועד בכלל"י.

ויתכן ג"כ כי מטעם זה כתב רבי חיים וויטאל זי"ע שיש לנענע

יהי רצון מלפניך וכו' שלא אחטא עוד, ומהיכן אנו לוקחים את העוז והאון לשאוף ולבקש על ענין התלוי בידינו, שהרי 'הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים',

ובשלמא אם היה הדבר מסור בידינו להבטיח שלא נשוב לכסלה עוד, היה לנו לומר כי 'הבא לטהר מסייעין אותו', אנו נעשה מצידינו מה שבידינו לעשות למען זה, ומן השמים ירחמו עלינו מכוח תפילתנו ובקשתינו, אך בהיות שאינו כך ושהשאר שבעיסה מעכב וא"כ מה מקום לתפילה זו.

יד. ראה בעיניך מה שכתב בשפת אמת (תרמא ד"ה 'כתיב ויהי'): בימים אלו אחר שנפדים מיצה"ר צריכין עזר שלא לחזור ליפול. לכן השי"ת מגביה אותנו בצלו ית' למעלה משליטת הסט"א. ע"כ. ובחשבה לטובה (חג הסוכות) מהרה"ק ר' הענין מאלכסנדר זי"ע: מצות סוכה היא סגולה שלא יחזור היצר הרע שוב פעם לאחר התשובה, וזכר לדבר שיעקב עשה סוכות אחרי שעשו הלך ממנו. ע"כ. ועוד איתא שם: טעם נוסף על חג הסוכות שציונו השי"ת לישב בסוכה בזמן זה לאחר יום הכיפורים, כי בצאתם ממצרים היו ישראל משוקעים בטומאה מאד, והשי"ת היה מזקקם ומטהרם ומוציאם ממצרים, והיה מתירא שלא ישובו לדרכם, לפיכך הקיף אותם בענני כבוד היקף גמור שלא יוכלו לחזור והוציאם מרשותם. וכן גם כן ביום הכיפורים כל ישראל מטהרין עצמם ומתירא הקב"ה שלא יחזור לסורם, ולפיכך הקיף אותם בסוכות והוציאם מרשותם לרשותו בסוכה של מצוה. ע"כ. וראה עוד מה שכתב באור המאיר (דרוש לסוכות ד"ה 'דוד עליו השלום'): דוד עליו השלום אמר (תהלים לא, כא) 'תסתירם בסתר פניך מרוכסי איש, תצפנם בסוכה מריב לשונות'. פירש"י, מרוכסי איש, מחבורי רשעים המתקשרים יחד להרע להם. (ע"כ.) והפליאה נשגבה, מה זה הסתרה והצפנה בסוכה, מרוכסי איש וריב לשונות, כי לא יכול העושה מריבה ומחליק בלשונו, לילך אחריו אפילו לסוכה, ולריב ריבו. ויש לרמוז, כי אין לך מקטרג גדול העושה מריבה עם עם קדוש ישראל, כנחש הוא היצר הרע, והוא עיקר הריב לשונות, שעולה ומקטרג בראש השנה ויום כיפור, ולזה בא מצות תקיעת שופר לערבב מחשבתו, וכמו דאיתא בזוהר (ח"ג ק, א), ויעקב אזיל באינון יומין דבין

ופרוס עלינו סוכת שלומך

ט

ואומר להם ולקחתם לכם ביום הראשון. ע"כ.

ובזוהר הק' (תיקון ל, כט, א) אמרו, וזה לשונם: קם רבי אלעזר ואמר אבא אבא אמאי אתמר ביומא קדמאה דסכות (ויקרא כ"ג) ולקחתם לכם ביום הראשון פרי עץ הדר אמר ליה ברי מאני קרבא בימינא נטלין לון ובאלין מאני קרבא אינון ישראל רשימין דנצחין דינא מתל למלכא דהוה ליה דינא וקרבא בשבעין אומין ולא הוו ידעין מאן נצח דינא ושאלין ליה מאן נצח דינא אמר תסתכלון באלין

את הד' מינים בתוך הסוכה דוקא^ט. דהנה ענין נטילת ד' מינים ביארו חז"ל במדרשם (ויק"ר פ"ל, ב): א"ר אבין, משל לשנים שנכנסו אצל הדיין ולית אנן ידעין מאן הוא נוצח, אלא מאן דנסב באיין בידיה אנן ידעין דהוא נצוחייה, כך ישראל ואומות העולם באין ומקטרגים לפני הקדוש ברוך הוא בר"ה ולית אנן ידעין מאן נצח, אלא במה שישראל יוצאין מלפני הקדוש ברוך הוא ולולביהן ואתרוגיהן בידן אנו יודעין דישראל אינון נצוחייה, לפיכך משה מזהיר לישראל

ראש השנה ליום הכפורים, עריק לאשתזבא מניה, תב בתיובתא, שוי גרמיה בתעניתא, עד דאתי ראש השנה ויום כפור, כדין ידעי ישראל דעשו בא ועמו ארבע מאות איש, כולהו מקטרגי, מיד ויירא יעקב מאוד וייצר לו וגו', כדין וישב ביום ההוא עשו לדרכו, אימתי בשעת נעילה, דהא אתפרש מעמא קדישא וגו', מה כתיב ויעקב נסע סכותה ויבן לו בית, כיון דיתבי בסוכות, הא אשתזיבו מן מקטרגא וקודשא בריך הוא חדי בבנוי. (ע"כ.) נמצינו למידים מדברי קודש זוהר הנ"ל, שקורא למקטרג הגדול בראש השנה ויום כפור, עשו וארבע מאות איש, שהם הן העיקר הריב לשונות, וחבורים הרשעים המתקשרים יחד להרע להם לישראל, ועדת יעקב בורחים מפניהם בסוכות, לזה רמז דוד המלך עליו השלום בנעים זמירותיו, והתפלל עבור כללות עם קדוש, תסתרים בסתר פניך מרוכסי איש. ע"כ.

טו. ראה שער הכוונות בהקדמה לדרושי חג הסוכות, קג, ד, פרי עץ חיים שער הלולב פ"ג.

זה לשונו בשער הכוונות: והנה טוב הוא שאחר עלות השחר שהוא כבר יום קודם שתתפלל, תטול הלולב בתוך הסוכה ותברך עליו, ואח"כ הד' נענועים של הלל יהיו בבית הכנסת. ומה טוב היה אם היית מתפלל בסוכה, כדי שתתפלל ותטול הלולב בברכתו בשעה הראויה אליו, וכו'. ע"כ. ובפרי עץ חיים: ענין נטילת לולב, טוב לברך תחלה קודם התפלה, בהיותך בביתך בסוכה עצמה. ואח"כ שאר הנענועים והקפה יהיה בבית הכנסת. ויותר טוב לברך אחר העמידה קודם הלל בהיותך בסוכה, אך מפני הרואים תעשה כנ"ל. ע"כ.

דהיינו שנטילת הלולב היא התגרות בשטן, ואף שלמעשה אין לומר כן בפה, אף על פי כן עדיין הלולב ומיניו הם כגירא בעינא דשיטנא, ונטילתם היא התגרות בו, ולכן ניתן לנו מקום לנוס שמה להיסתר תחת כנפי השכינה אור המקיף, שיגן עלינו ובעדינו מן השטן וכל כת דיליה^{טז}.

וענין זה רמזו דוד בתהלים במה שאמר (תהלים קמ, ח): 'סכתה לראשי ביום נשק', היינו כי בהיות שהלולב ומיניו הם 'מאני קרבא' הנשלפים להתגרות בשטן, ובנטילתם אנו יוצאים להילחם עמו, לכך אנו טעונים למגן וצנה לשמירה מפני אויב ומתנקם, ומשום זה אנו נכנסים לסוכה אשר בה מסכך הקב"ה על ראשינו, ואף מקיפנו מכף רגל ועד ראש ומכל הששה רוחות באור המקיף, אשר

דרשימין במאני קרבא בידיהו ותנדעון מאן נצח דינא. ע"כ.

הרי שענין מצווה זו היא הוראת ניצחון בני ישראל בדין, והכנעתם את המקטרגים ויצר הרע. ואף זו אמרו בגמרא (מנחות סב, א): לולב, רב אחא בר יעקב, ממטי ליה ומייתי ליה ומחוי הכי ואמר: גירא בעינא דשטנא. ע"כ. הרי שעניינו של לולב הוא סילוק והתגברות על השטן.

וביון שכן יובן, שהרי צריכים אנו לאור המקיף שהסוכה ממשיכה, לשמור ולהגן שהניצחון על השטן והמקטרגים תתקיים לכל ימות השנה. מה גם כי אמרו שם בגמרא על מה שאמר רב אחא בר יעקב גירא בעינא דשיטנא, שאין להוציאו בפה: משום דאתי לאתגרוי ביה. ע"כ.

טז. לך נא ראה מה שכתב באור המאיר (דרוש לסוכות ד"ה 'דוד עליו השלום'): ודוד המלך כשבא להחזיר שבח והודאה על עומק סוכות, בעוצם הכרתו השיג כל זה, והתחיל לפאר ולרומם שמו יתברך, על רבוי טובותיו וחסדיו הנוהג עם עמו ישראל, ורומז סכותה לראשי ביום נשק, כי כבר נודע שהלולב עם מיניו ואתרוג, נקרא מאני קרבא, כאשר חכמים הגידו (תיקו"ז ת' יג כט, א. ויק"ד ל, ב), בסמניהם, מאן נצח דינא, מאן דמאני קרבא בידיהו, ולגודל טובותיו יתברך העודפות על עם קרובו ישראל, אמר ככה, לא די שמסר כזה לעם קרובו, להראות בעליל לארץ שהם מהמנצחים ולא מהמנוצחים, במאני קרבא אשר בידיהם, אלא עוד זאת הראה לטובה אות, ביתרון שאת, והושיבים בסוכה גם כן, לעטרם באורות מקיפים, וזהו שאמר על כללות עם ישראל, סכותה לראשי בסוד הסוכה, שהיא אורות המקיפים, ביום נשק ביום קדוש כזה, שאנו הולכים עם הנשק המורה למאני קרבא, וחיבה יתירה נודעת להם, וטובים השנים מהאחד, עם המאני קרבא מנצחים דינא, ובונים את השכינה בחסדים הפנימים, ובישבת סוכה באורות המקיפים, כנודע למשכיל למעלה ומבין מדעתו, ודו"ק. ע"כ.

ופרוס עלינו סוכת שלומך

היינו שטוב להיכנס ולחסות תחת צל הסוכה – צילא דמהיימנותא^ט, כדי שיגן עלינו מפני הגויים והקליפות שמקיפים אותנו, ושעל ידי חרב פפיות ומאני קרבא שהם הלולב ומיניו אנו מתגרים ונלחמים עמהם ומכריתים אותם^י.

וממעם זה עצמו אמרו חז"ל (ע"ז ג.) שלעתיד לבוא יתן הקדוש ברוך הוא לאומות העולם מצוות סוכה, וילכו ויעשו סוכות בראש גגותיהם, והקדוש ברוך הוא מקדיר עליהם חמה וכל אחד מבעט בסוכתו והולך.

ומאמר זה ביארו הרה"ק בעל הבני יששכר זי"ע (תשרי מאמר י, ז), וזה לשונו: ומעתה תבין למה דוקא יהיה הנסיון לאומות במצות סוכה, והוא עפ"י מה שכתבתי לעיל דמצות

מחפה ומגונן עלינו כחריס בפני הסטרא אחרא^י.

מכה אור המקיף של סוכות כח האומות העולם מתמעטים והולכים ואכן הוא ג"כ ענין פרי החג שמתמעטים והולכים, כפי שכתב רש"י ז"ל (במדבר כט יח): פרי החג שבעים הם, כנגד שבעים אומות שמתמעטים והולכים, סימן כליה להם. ע"כ. כי האור המקיף שאין לאומות העולם חלק בו, הוא מגן ומחסה על בני ישראל מפני האומות הקמים עלינו ומקיפים אותנו לכלותינו, כענין שנאמר (תהלים כב ג) 'סבבוני פרים רבים'^י. והוא מה שאמר דוד המלך ע"ה בתהילים (קיח ח – יב): 'טוב לחסות בה' מבטח באדם'. וכו'. 'כל גוים סבבוני בשם ה' כי אמילם'. וכו'.

יז. שים ליבך וראה מה שכתב בשפת אמת (תרנה ד"ה 'ביום השמיני'): אחר ר"ה ויוהכ"פ שנגאלו מיצה"ר עדיין רודף אחרינו. וזהו רמז הסוכה ולולב כמ"ש הטעם 'כי בסוכות הושבת', וכמ"ש שם 'ולא נחם דרך ארץ' כו' והיו צריכין עוד למלחמה. ז"ש 'חמושים עלו – מזוונים', 'ויסב אלקים' שהסיבן בענני כבוד והגביהם למעלה מן הטבע כדי שלא יחזרו בראותם מלחמה, כמו כן לולב מאני קרבא וסוכה הגנה. ע"כ.

יח. עיין מ"ש רש"י ז"ל (בראשית טו י): לפי שהאומות נמשלו לפרים וכו', שנאמר (תהלים כב ג) 'סבבוני פרים רבים' וכו', לפיכך בתר הבהמות רמז על האומות שיהיו כלין והולכין. ע"כ.

יט. ראה מ"ש בשפת אמת (תרמ"ג, ד"ה 'ענין הליכה'): ובג"י מראין זאת בסוכה שיוצאין מדירת קבע לדירת עראי, כמ"ש 'בחרתי הסתופף בבית אלקי' אף בעראי 'מדור באהלי רשע' בקביעות. כדאיתא ברש"י ז"ל בפסוק 'טוב לחסות בה'. חסיון מועט מלהיות בטוח בקביעות בנדיבים, ע"ש. ע"כ.

כ. ראה בדברי התפארת שלמה שהובאו לעיל בהערה.

נברא העולם והוא ראשית השנה, וביום הכיפורים ניתנו לוחות שניות וקיבל הבורא יתברך תשובתם, אמנם מה ענין ישיבת סוכה לזמן זה.

וכרי ליישב את הדברים עלינו להעמיק במהות האור המקיף הלוזה, והנה כתב בעץ חיים (ש"ב ע"א): והנה האורות האלו הם ב', בחינה א' נקרא אור פנימי המתלבש תוך הכלים. והב' נקרא אור מקיף, וסובב עליו, שמרוב גודל הארתו אין הכלי יכול להלבישו ולקבל כחו בתוכו, ונשאר אור ההוא מקיף וסובב עליו מבחוץ. ע"כ.

וראה עוד בשער הכללים שמאריך להרחיב בענין זה. וביתר ביאור כתב הרה"ק בעל בני יששכר זי"ע (מאמרי חודש תשרי, י, ז) בלשונו לשון הזהב: והנה ידוע בכל המדות העליונות ככולם יש אור פנימי ואור מקיף, ואור פנימי הוא מה שאפשר להכלי להגביל בתוכו, ושאר האור הגדול שאי אפשר להכלי לסבול תוקף האור נעשה אור מקיף סביב להכלי, וכאשר נשפע האור מכלי לכלי שתחתיו הנה האור הפנימי אשר היה יכול להיות מוגבל בהעילה שוב אינו יכול להיות מוגבל בהעלול, ומקבל הכלי של העלול בתוכו מה שיכול להגביל והאור הגדול ביותר נעשה שוב אור מקיף, וכן הוא בכל העולמות ובכל האורות עד בוא ההשתלשלות אל נשמת האדם בעולם הזה הנה חלק הנשמה שיכולה להיות

סוכה הוא בחינת אור מקיף, והנה במצוה הזאת שהוא בחינת אור מקיף בזאת יבחנו מה בין ישראל לאומות העולם, והנה כאשר יקבלו לעשות המצוה הזאת הנה הקדוש ברוך הוא יוציא חמה מנרתיקה, והנה באמת מצטער פטור מן הסוכה, אבל ישראל הגם שהוא פטור אינו מבעט ואינו בורח מן המצוה רק אדרבא מבקש עילה וסיבה לקיים מצותיו בתוספת כי ישראל יש להם אור מקיף, משא"כ הגוים הם מסטרא דמסאבותא והנחש היה ערום אין להם אור מקיף, ומעשיהם גם בעשיית המצוות הוא רק מה שהוא בהכרח לעול ולמשא, ותיכף כשמוצאין עילה וסיבה להפטר מבעטין במצוה ובורחין, וזאת היא המבחן. ע"כ. המורם מן האימורים בדבריו הקדושים, כי אומות העולם יראים מן הסוכה ומאור המקיף אשר מבריהם, ולכן הסוכה הינה לבני ישראל לבית מצודות ומשכנות מבטחים.

אור המקיף הוא האור שאין הכלים יכולים לקבל

וביון שבאנו לידי כך עלינו להתבונן בשורשם של דברים, ולהבין מכוח מה נמשך האור המקיף בחג הסוכות. והרי ידוע מה שהקשו בספרים הק', דבשלמא חג הפסח הוא זמן חרותנו ויציאתנו ממצרים לכן נמשכים בו אורות אלו, וכן בשבועות שהוא זמן מתן תורתנו, ובראש השנה

ופרוס עלינו סוכת שלומך

יג

בלי הגבלה כלל. והרי ראה בחוש שבחינת העונג והשמחה הוא בחינת אור מקיף כללי בלתי התחלקות, ובא הכל בהשוואה מראש ועד רגל בבחינה אחת. ע"כ. מה גם כי השמחה באה משורש האהבה, כי האוהב דבר מה שש ושמח בו, ובאהבה הכלל הוא כי אהבה מקלקלת את השורה והיא יוצאת ופורצת את הגדר והגבול^{כב}.

והנה חג הסוכות הוא חג השמחה, שנאמר (דברים טז יג - יד): 'חג הסכת תעשה לך שבעת ימים באספך מגרנך ומיקבך. ושמחת בחגך' וכו'. וכן טבעו חכמים בנוסח התפילה 'את יום חג הסוכות הזה זמן שמחתנו'. וכמו שהעיד הכתוב שכשעשו בני ישראל אחר עליית עזרא סוכות (נחמיה ח יז) 'ותהי שמחה גדולה מאד'. ושמחה זו הזמן גרמא שתבוא, שהרי כתבו רבותינו הראשונים בטעם השמחה בחג זה, שהיות ועונת חג זה הוא בזמן אסיפת הפירות והתבואות, ואף נקרא בתורה 'חג האסיף' (שמות כג, טז), ובעת האסיף בני אדם שמחים

מוגבל בכלי נכנסת תוך הגוף וחלק האור הגדול שאי אפשר לו להיות מוגבל בכלי נעשה אור מקיף אל הגוף. ע"כ^{כא}.

הרי שמהותו של האור המקיף הוא אור בלי סוף וגבול, ורק אפס קצהו יוכל הכלי להכיל כפי עבודתו של האדם וכפי מה שמרחיב את הכלי לקבל אור פנימי, והשאר הוא האור הגדול שאינו יכול להיות מוגבל ונגדר בכלי זה שהוא בעל גבול וגדר, ולכן נשאר מחוצה לו, אך בהיות שכלי זה הוא מקומו הראוי לו הרי שהוא נדבק בו ומקיפו וסובבו תמיד.

עניינה של שמחה נעוצה באור המקיף

ועל פי הקדמה זו נבין כי מהות ענין השמחה נעוצה בשורש האור המקיף כמו שכתב 'בעל התניא' בסידורו (שער אלול), וזה לשונו: ואנו רואין באדם התחתון שכאשר ישמח מאיזה ענין, אע"פ שיהיה ענין פרטי לבד כמו מבשורה טובה, הנה אז יגיל וישמח כל לבו בשמחה כללית,

---

כא. הביטה וראה עוד מ"ש בקהלת יעקב (ערך אור מקיף): אור מקיף הוא יותר גדול מאור פנימי, שאין לו יכולת לצמצם עצמו בכלי מרוב בהירותו. ע"כ.

כב. ראה עוד מדברי הרה"ק בעל התניא זי"ע (מאמרי אדמוה"ז על מארז"ל תצ"ז): שהשמחה פורץ גדר, על דרך משל, המלך בתמידות הוא יושב שאנן ושקט בהיכלו ואין הכל זוכים לראות פניו, כי אם החשובים שבעם זוכים לזה בהשתדלות רב. אמנם לפעמים בעת שמחת לבו יצא החוצה ויגלה לעין כל, כי מחמת השמחה יוכל לפרוץ גדר כנהוג ע"פ התמידות. ע"כ.

מילי דמלכא

ומקיפה באורה להגן על מחילת העוונות מיום כיפורים זה עד יום כיפורים הבא עלינו לטובה, והחוט המשולש – מחילת העוונות השמחה ואור המקיף – לא במהרה יינתק.

על ידי עבודת השם חוץ מגדרי המצוות זוכה לשמירת אור המקיף

הנה כי כן, האמור עד עתה נגע אל עניינו של חג הסוכות, שמגן ושומר על עבודתם של עם בני ישראל בימים הקדושים, מפני חרב וחנית השטן הוא יצר הרע, כדי שיוכלו להמשיכם לכל ימות השנה, ושלא יעלה בידו וביד כל כת דיליה, לאבד ולצנן את אש ההתעוררות העצומה, ורוממות התשובה וטהרת הלב, להם זכו בימים אלו. אמנם עדיין צריכים אנו למודעי, מה יעשה אדם וינצל מרשת היצר וחיילותיו, שעומד כנגדו תמיד במלחמה להסיתו ולהדיחו מעבודתו יתברך שמו, ומניאו מלגשת ולהתקרב אל הקודש ולשמור מצוות

ושורה השמחה בעולם^{כג}. כמו שהטיב לבאר בספר החינוך (מצוה שד), זה לשונו: לפי שימי החג הם ימי שמחה גדולה לישראל, כי הוא עת אסיפת התבואות ופירות האילן בבית, ואז ישמחו בני אדם שמחה רבה, ומפני כן נקרא חג האסיף, וצוה הקל לעמו לעשות לפניו חג באותו העת, לזכותם להיות עיקר השמחה לשמו. ע"כ.

לבן בהיות שסיבב כן הקדוש ברוך הוא שבחג זה מתעוררת השמחה העצומה בו בישועתו מצד עצם טבע הזמן, אם כן לו נאה ולו יאה להמשיך את הארת אור המקיף בעולם, להגן ולסוכך על בני ישראל לשמור על ההתעוררות וההתעלות שהיו בימי התשובה, שיוכלו להתקיים כל ימות השנה^{כד}.

ובפרט לפי מה דאיתא בדעת זקנים כי טעם השמחה בחג הסוכות הוא משום כפרת העוונות שהייתה ביום הכיפורים, יומתק ביותר, שהשמחה עצמה מגינה ומסוככת

כג. כן היא דעת הרמב"ם (מו"נ ח"ג פמ"ג), והרמב"ן (ויקרא כג לט). וראה עוד עקידת יצחק (שער סז), ואברבנאל (ויקרא כג).

כד. תאיר עיניך במה שכתב במאור עיניים (בסופו ד"ה 'שור או כשב'): השם 'ית' צוה אותנו לישב בסוכה, והיא בחינת אמא המסככת על בניה, שהבורא ב"ה מסכך ומגין עלינו, ובזה אנו ממשיכין הגנה על כל השנה. ע"כ. וראה עוד מה שכתב בשפת אמת (סוכות תרל"ד): ולזאת נתן לנו השי"ת זה החג בתחילת השנה, אחר ר"ה ויוה"כ פ' שנטהרו כל בני כדכתיב 'לטהר אתכם'. וצריך כל אדם להאמין שנעשה טהור בימים אלו, וודאי שישאר הטהרה על כל השנה תליא בהכנת האדם לקבל הטהרה, אבל בימים אלו נעשה טהור כל איש ישראל, וע"ז עצמו יש קטרוג וצריך הגנה בסוכות כנ"ל. ע"כ.

ופרוס עלינו סוכת שלומך

טו

העליונות בכולם יש אור פנימי ואור מקיף, וכו'. וכבר ידעת כי רוחניות אינו מתחלק ואינו נעתק ממקום למקום רק מתרבה [שעה"כ דרושי תפילין דרוש ה'], אם כן אור הפנימי של האדם הוא רמ"ח איברים וכן האור מקיף, והאיש הישראלי צריך להיות מאיר על ידי המצות רמ"ח איברים הפנימיים וכן רמ"ח המקיפים, והוא סוד הבן יקר לי אפרים וכו' רח"ם ארחמנו וכו' (ירמיה לא, יט) ב' פעמים רמ"ח, והוא סוד בדברי רז"ל (ברכות טו א) הרוצה לקבל עליו עול מלכות שמים שלימה, כי פעם אחד רמ"ח הוא מספר חצי המלכות, וב' פעמים רמ"ח מספר מלכות שמים שלימה, הבן.

והנה ביאת האדם אל עולם הזה להאיר רמ"ח איברי נשמתו על ידי רמ"ח מעשה המצות שמקיימים בעולם הזה, והנה לכל מצוה יש גבול מוגבל אופן עשייתה כהלכותיה זה כשר וזה פסול, אבל דקדוקי המצות מה שכל אחד מישראל מדקדק בחומרות לעשותן באופן היותר נאות לזה אין גבול מוגבל כי זה מחמיר בכך וכך וזה מדקדק יותר, למשל מצות מצה הנה גבול המצוה הוא

ה' ואת חוקותיו. וביותר למה דאיתא בספר הק' ליקוטים יקרים מהרה"ק המגיד ממעזריטש זי"ע (אות י): אינך יכול להתפלל כראוי אם אין לו אור מקיף אותו מכל צדדיו וסביבותיו, שירגיש אותו אור מקיף. ע"כ. ובפרט שנכשל בכמה וכמה חטאים ל"ע, שהם נותנים כוח לסיטרא אחרא להתגבר עליו ביותר, והם המולידים את הניסיונות הקשים המעכבים אותו מלעבוד את ה' ומלקיים מצוותיו.

לבן אף בזה אנו זקוקים להגנת אור המקיף, שתשמור עלינו מפני הקליפות, לבל יקרבו אלינו להצר צעדינו ולהילחם עמנו. וכל כמה שנגדיל ונרבה את האור המקיף, שיקיף אותנו מכל עברינו מסביב כחומת אש בצורה, אזי נזכה ביותר להישמר ולהתגונן מפני חיצו היצר.

אמנם הדרך אשר נלך בה ונזכה להתהוות אור מקיף זה סביבנו, אף זה נתבאר בלשון צדיק בספר בני יששכר (תשרי מאמר י, ז): והנה מהראוי לתת לב, מה הוא השבח אל האדם שעושה מצות ביתרון ובחומרות יותר ממה שנצטוה. ואבאר לך, דהנה ידוע בכל המדות

כה. צא ולמד ממה שכתב בדגל מחנה אפרים (דברים ד"ה 'אלה הדברים' השני): דהנה כשאדם מתחיל לעבור עבירה, נותן חס ושלום כח לסיטרא אחרא, ומחמת זה הולך ומתגבר עליו, וזהו עבירה גוררת עבירה, ומחטיא אותו נחש אשת זנונים, והוא נחש שרף ועקרב שבוער בו לעבור עבירה, ולהגביר על הקדושה חס ושלום. ע"כ.

מילי דמלכא

יכול להחמיר ביותר) הנה על ידו מאיר אור המקיף שבאותו אבר שהוא גם כן אינו נגבל בכלי, וכל מה שמדקדק האדם ביותר ומחמיר ביותר באופני עשיית המצוה הוא מאיר ביותר ברחוק את האור מקיף, ותדע שעל ידי הארת אור מקיף בורחים כל החיצונים כד"א וראו כל עמי הארץ כי שם י"י נקרא עליך (דייקא, אור מקיף את איש הישראלי) ויראו ממך (דברים כח י), והטעם שמתיראים החיצונים מן אור המקיף, כי הם חיצונים ואין להם מקיף בסוד הכתוב (בראשית ג א) והנחש היה ערום, ודי בזה למשכיל.

ומעתה בין תבין את אשר לפניך, שלא תמצא בכל האומות מי שיעשה איזה מצוה בדקדוק ובמילי דחסידי, אפילו אם תמצא אחד מריבוא רבבות שישמור מצות בני נח, הנה לא ישמור רק דבר המצטרך בהכרח אבל לא יחמיר בחומרות ומילי דחסידי בשום אופן, כי החומרות מילי דחסידי הם מפאת אור מקיף והגוים אין להם מקיף, על כן אפילו אם יעשו איזה מצוה יעשו רק בדרך עול ומשא כבוד מה שהוא בהכרח, ולכשימצא איזה טצדקי לפטור את עצמו מן המצוה ותהי להם לשמחה. עכ"ל.

לשמור מן החימוץ הן החיטים הן הקמח וכן האפיה הנה הגבול הוא אם שמר משעת טחינה (לדעת רוב הפוסקים) ובשעת אפיה לא הניח העיסה בלא עסק ח"י מינוטין הרי זה מצה כשרה למצוה ואם לא שמר משעת טחינה או הניח העיסה בלא עסק כנ"ל פסולה למצוה, הנה זה הוא גבול המצוה, אבל המשכיל המדקדק במצות הש"י באהבה מדקדק לשמור החיטים משעת קצירה (לדעת כמה גדולי פוסקים כן הוא הלכה ואינו מצד החומרא) ובעסק האפיה לבל תשהה העיסה כרגע, והמדקדק יותר מכין לכל מצה כלים אחרים וכדומה חומרות לאין משער, תדע ידידי שכל זה לא דבר ריק הוא ואל תדמה בדעתך שאין זה מן הצורך, רק תתבונן אשר כל החומרות ומילי דחסידי בכל המצות מיצרך צריכי מאד לנפש הישראלי לקבלת עול מלכות שמים שלימה כנ"ל, דהנה כל מצוה מיוחדת להאיר איזה אבר באיברי נשמתו, הנה על ידי עשיית המצוה בפועל בגבול כפי הדין המוגבל מאיר אור הפנימי של אותו האבר שהאור הפנימי הוא גם כן מוגבל בגבול הכלי, ועל ידי מילי דחסידי והחומרות שעושה בהמצות יותר מן הדין המוגבל וזה הוא מבלי גבול (כי כל אחד

כו. בין והתבונן מה שכתב בתפארת שלמה (פינחס ד"ה 'צור'), כי ישנם מצוות מסוימות המסוגלות להמשיך אור המקיף, וזה לשונו: מובא בספרים ענין אור המקיף, כי דרך הס"ט"א כאשר האדם רוצה לגשת אל התורה ומצות ומה אורבים עליו ללכדו במצודתם להכשילו בדבר קל אשר האדם דש בעקביו, ועי"ז עבירה גוררת

וּפְרוּס עֲלֵינוּ סוּכַת שְׁלוֹמֶךָ

יז

סביבו אור מקיף יותר ויותר, ובכך יהיה לו עזר וסעד להתגבר על החיצונים והקליפות, שיוכל לגמור את המצוות בשלימות.

וְלֹאֲתָּא מצאנו דווקא במצוות סוכה שיש לנאותה ולייפותה בנוי סוכה^כ, וכן בד' מינים מדקדים בני ישראל שיהיו מהודרים ביופי ובכל

הַיּוֹצֵא מדבריו כי על ידי עבודת ה' בדברים שהם חוץ לגבול שנגבל בהלכות מצוות התורה, דהיינו שמחמיר ומדקדק במצוות. והעולה עוד על פי דבריו, כי אף כל מה שמוסיף האדם בעת התפילה וקיום המצוות, בריעותא דליבא בהתלהבות אש יקוד ובהתכוננות ולימוד עניני המצוות, הוא ממשיך

עבירה להפילו לרדת שחת, וכמעט כל העצות ותחבולות לא יועילו. אך זאת תורת האדם בעשותו המצוות אשר הם סגולות בבחינת אור המקיף להנצל מן החיצונים, כמ"ש במצוות ציצית בטלית גדול 'הטלית יפרוש כנפיו עליהם' להיות אור המקיף בעמדו בתפלה. גם מצוות תפלין הוא תועלת לטהרת המחשבות, וז"פ רבות מחשבות בלב איש ועצת ה' היא תקום הם המצוות כמ"ש בזוהר הקדוש תרי"ג מצוות הם תרי"ג עיטין כי הם הנותנים עצה נכונה להנצל מיד הקמים עלינו לבקש את נפשותינו כדרך שבארנו בפ' בלק בפ' עתה ילחכו הקהל את כל סביבותינו כמ"ש 'סביב רשעים יתהלכו'. לכן כאשר ראו אז במעלת בני"ש שהי' להם אור המקיף ע"י משה ואהרן וענני כבוד ולא יכלו לגשת אליהם, וז"ש 'ילחכו הקהל את כל סביבותינו' הם הסט"א כנ"ל, וז"ש 'ירושלים הרים סביב לה וה' סביב לעמו' להיות להם אור המקיף. וכדומה לזה הוא ענין קדושת יום השבת, להיות ג"כ לבני"ש אור המקיף, כמ"ש בזוהר הקדוש 'כד עייל שבתא איהי אתיחדת ואתפרשת מסט"א וכל דינין מתעברין מינה', וז"ש בכניסת ליל שבת 'מזמור שיר ליום השבת' וגו' 'תפרדו כל פועלי און', כי בליל שבת הוא עליות העולמות למעלה, לכן גם המה רוצים לעלות למעלה להתדבק עם בני"ש, ולזה אומרים 'תפרדו כל פועלי און' כו'. וז"ש 'אש לפניו תלך ותלהט סביב צריו', כמ"ש בשה"ש 'רשפיה רשפי אש שלהבת י"ה', קאי על שבת שלהבת' אותיות שבת, ע"י שם י"ה השורה עליהם בבחי' אור המקיף לבל יכלו לנגוע בהם החיצונים, וז"ש 'אש לפניו תלך' בש"ק ו'תלהט סביב צריו' הם הסט"א יתבערו מן הארץ כקש לפני האש. ע"כ.

כז. כמו שאמרנו חז"ל בגמרא (סוכה י, א): סיככה כהלכתה ועיטרה בקרמין ובסדינין המצוירין, ותלה בה אגוזין, שקדים, אפרסקין ורימונים, פרכילי ענבים ועטרות של שבולין, יינות שמנים וסלתות. ע"כ. וכתב מהרי"ל (סוכות, ד):

וחייב לנאותה. ויפה מנהג אשכנז שפורסים יריעות לנוי ומעלין את כליהם שם. וכן מטעם זה נמי עושים עטרה מעוטר בפירות ותולין אל תוך הסוכה, ונקרא בלשון חכמים גוי סוכה. ע"כ.

מילי דמלכא

לא תקדש מקדשין ליה דכתיב והתקדשתם כו'. ובפ' נשא ריש ד' קכ"ח דמשיך עליה רוח קדישא עלאה כמד"א עד יערה עלינו רוח ממרום ע"ש. וע"י זה הקדושה והאור המקיף. הוא דבוק כביכול בו יתברך גם בחייו. וזש"ה ואתם הדבקים בה' אלהיכם גם בעודכם חיים כלכם היום. וזה האור מקיף הוא לו לעזר לגמור המצוה. וע"י הגמר האור מתחז' יותר וירים ראש עליון וע"ז אמרו ז"ל הבא ליטהר מסייעין אותו. גם מושכת וגוררת את לבו מזה לסגל עוד כמה מצות. אחר שהוא יושב עתה בג"ע ממש חוסה בצל כנפי הקדושה בסתר עליון. אין מקום להיצ"ה לשלוט בו ולהסיתו ולהדיחו מעסק המצות. ז"ש שמצוה גוררת מצוה. וכאשר ישים אליו לבו בעת עשיית המצוה. יבין וירגיש בנפשו שהוא מסובב ומלוכש כעת בהקדושה ורוח נכון נחחד בקרבו. וזש"ה אלה המצות אשר יעשה אותם האדם וחי בהם. בהם היינו בתוכם ממש שהוא מסובב אז בקדושת המצוה ומוקף מאורא דג"ע. ע"כ.

יעזור השי"ת שיזכו כולנו להמשיך אלינו את האור המקיף ולהרחיב את גופינו ונפשנו להיותם כלים ראויים לאור הגדול הזה, ועי"ז יזכו להמשיך כח התשובה של החודש הזה לכל ימות השנה ולא יהיה ח"ו שום מחיצה בינינו לבין אבינו שבשמים ויזכו לגמר חתימה טובה ולגאולה השלימה בכ"א.

מיני חומרות, כי הוא נמשך מעניינו של האור המקיף השורה בחג זה.

המשכת אור המקיף ע"י ההכנה קודם עשיית המצוה

עוד זאת מצאנו תחבולה להמשיך אור המקיף, על ידי הכנה עובר למצוה, כדאיתא בנפש החיים (ש"א פ"ו הע'): וזה שתקנו נוסח ברכות המצוות אשר קדשנו במצותינו. וכן וקדשתנו במצותיך. כי מעת שעולה על רעיון האדם לעשות מצוה. תיכף נעשה רישומו למעלה במקור שרשה העליון וממשיך משם על עצמו אור מקיף וקדושה עליונה חופפת עליו וסובבת אותו. וכתוב מפורש והתקדשתם והייתם קדושים וכמאמרם ז"ל (יומא לט, א) כל המקדש עצמו מלמטה מקדשין אותו מלמעלה ר"ל שמלמעלה נמשך עליו הקדושה משרשה העליון של המצוה כמ"ש בזוהר צו ל"א ריש ע"ב כתי' והתקדשתם והייתם קדושים מאן דמקדש גרמי' מלרע מקדשין לי' מלעילא כו'. מקדשין ליה מלעילא כו'. דהא קדושה דמארי' שרי' עליה כו'. אי עובדא דלתתא היא בקדושה אתער קדושה לעילא ואתי ושרי עלי' ואתקדש ביה כו' ע"ש. ובפ' קדושים פ"ו ב' בשעתא דב"נ אחזי עובדא לתתא בארע מישור כו'. נגיד ונפיק ושרי עלויה רוח קדישא עלאה כו' ובההוא עובדא שרי' עלי' רוח קדישא רוח עלאה לאתקדשא ביה. אתא

וימינו תחבקיני - א

נשמת אדם שכינתא קדישא. וכן מציינו שאמר רבי שמעון למשה רבינו רעיא מהימנא (זוהר משפטים קיח, א) "זכאה חולקך דכגוונא דאנת ממליך לקודשא בריך הוא בכל אברים דשכינתא דאינון בעלי מדות דכל ישראל מארי מדות אינון אברים דשכינתא".

והוא מדרגה נפלאה במעלת האדם שהוא ממש איבר מהשכינה, שהוא מיוחד עם השי"ת ממש כמהות אחת כביכול. והוא עומק ענין 'כנסת ישראל' כלה קרויה בנעימה, שהשכינה הקדושה היא היא ענין כנסת וכינוס כל ישראל, אשר הם חלקיה ואיבריה^כ.

א.

נשמות ישראל בחינת איברי השכינה

עומדים אנו בימי חג הסוכות אשר כידוע זה בחינת 'וימינו תחבקינו' שהוא דרגה של דביקות בהבורא ב"ה מתוך אהבה כידוע ומבואר, והדרך שאנו מתדבקים למעלה הוא ע"י שאנו יודעים ומאמינים שאנו חלקי אלוקי ממעל ממש ומאמינים בני מאמינים במה שידוע לנו מדברי חז"ל שכלל ישראל הם בני השכינה הקדושה, ועוד יותר מזה נחשבים כבחי' איברי השכינה ממש, כמו שאמרו בזוה"ק (פנחס ורא, ב) וברין כל אברין דאינון ישראל וכו' דאינון אברי דמטרוניתא, נר ה' ה'

כח. ובספה"ק האריכו למעניתם ביסוד נכבד זה, ומן הנכון להעתיק בזה קצת מלשונו הזהב של מרן הרמ"ד ואלו זי"ע (תלמידו של הרמח"ל) בביאור דברי הקב"ה למשה רבינו אחר חטא העגל: במה שאמר לו 'ואמחה את שמם מתחת השמים' פתח לו פתח גדול להשיב על דבריו, שהרי כבר ידוע שהמלכות היא שנקראת 'תחת השמים' ומושרשות בה כל נשמותיהן של ישראל שהם איברי השכינה ממש, ולכן אי אפשר למחות את ישראל ח"ו אם לא יתקלקל בנין המלכות לגמרי חלילה חלילה, כענין שנאמר 'והכריתו את שמנו מן הארץ ומה תעשה לשמן הגדול' ורימזו משה בתפלתו בענין אמרו 'כל הארץ הזאת אשר אמרתי אתן לזרעכם' שהם מושרשים בארץ העליונה דאיהי רזא דזאת, ואיך יוכלו להמחות בעוונם אם לא תתקלקל בניינה עמהם ח"ו, עכ"ל^ק.

מילי דמלכא

בניתי בית זבול לך מכון לשבתך
 עולמים' (מל"א ה, יג), וביקש הרבה
 בקשות שישמע השי"ת אל תחינת
 בניו ותפילותיהם במקום הזה, ואכן
 נענה לו השי"ת ואמר לו 'שמעתי
 את תפילתך ואת תחינתך אשר
 התחננת לפני הקדשתי את הבית הזה
 אשר בנית לשום שמי שם עד עולם
 והיו עיני ולבי שם כל הימים'. ומני
 אז נקבע בלב כל ישראל קדושת
 העיר הזאת הנקראת 'ציון'
 ו'ירושלים' ולשמה ולזכרה תאוות
 נפש, 'כי בחר ה' בציון אוה למושב
 לו' (תהלים קלב, יג).

ומצינו בכמה מקומות בדברי
 הנביאים שדברו על
 ירושלים בלשונות המתאימים על אדם
 ולא על עיר, כגון מה שאמר ישעיה

והדרך להגיע ולהביא לידי גילוי
 דביקות הלז ולקשר עצמינו
 לשורשינו הנעלה הוא ע"י תפילה
 לאל חי כראוי וכדבעי וכמו שיבאר
 בעזרת הבורא.

השראת השכינה בבית המקדש - ירושלים בבחי' כללות נשמות ישראל

דהנה עיקר השראת השכינה בעולם
 הזה היה במקום המקודש
 מאז ומעולם, הוא הר המוריה אשר
 בו עקד אברהם אבינו את יצחק בנו
 על גבי המזבח, אשר בו בחר השי"ת
 לבנות בו את בית הבחירה לכפר על
 כל עוונותינו ולהשרות בו את
 שכינתו. כמו שהתפלל שלמה המלך
 ע"ה בעת חנוכת בית המקדש 'בנה

וראה בדבריו הנפלאים של הרה"ק מאפטא זי"ע בפרשת ויצא: והנה יעקב אבינו
 ע"ה הסתכל ביחוד עליון בראשית המחשבה וראה שיסוד כל העולמות הם
 הכנסת ישראל, כמאמר חז"ל (בר"ר א) 'ישראל עלו במחשבה תחלה, בראשית ברא
 אלהים בשביל ישראל שנקראו ראשית (ויק"ר לו), והם נקראו אבן הראשה שממנו
 הושתת העולם, כי הם סוד כל העולמות עליונים ותחתונים. ושם במחשבה נקראו
 אבן בלשון יחידי כי שם בראשית הדבר נתאחדו כללות ישראל באחדות האמיתי
 במזל העליון. והנה יעקב אבינו ע"ה נתן שכלו ומחשבתו על זה הענין שנשתוקק
 להוציא הדבר מכח אל הפועל מהשורש אשר משם רועה אבן ישראל אל
 ההתפשטות, לנטוע כנסת ישראל בנין שלם בכל הענינים בשנים עשר שבטי י"ה
 המכוונים נגד י"ב גבולי אלכסון. ולהיות המרכבה שלימה משישים ריבוא ישראל
 כמאמר חז"ל (בר"ר ס"פ עד) אין השכינה שורה על פחות מס' ריבוא, ולהיות קומה
 שלימה מכמה מיני איברים ופרקים, ולהיות הכל מכוון נגד עולמות עליונים
 ואורות הקדושים ולהוציא זה האבן מן הכלל אל הפרט, על כל זאת הניח יעקב
 ראשו ומוחו ומחשבתו. וזה שהכתוב מכנה שהניח יעקב ראשו על אבן ממש זהו
 כינוי ודוגמא בעלמא, ור"ל שהניח מחשבתו ועיון שכלו בדביקות הקדושה
 העליונה על אבן הראשה הנ"ל, עכ"ל.

לב ירושלים, דהיינו על לבה של כנסת ישראל.

אהבת כלולותיך מצד התכללות הנשמות בשורשם

וזה שאמר השי"ת לירמיה הנביא: 'הלוך וקראת באזני ירושלים' לאמר כה אמר ה' זכרתי לך חסד נעוריך אהבת כלולותיך לכתך אחרי במדבר בארץ לא זרועה, וביאר הגר"ח מוולוז'ין בספרו נפש החיים (ש"ב פ"ז בהגהה) שלשון 'כלולותיך' הוא לשון של כללות והתכללות, והיינו שאהבת השי"ת לירושלים - משכן השכינה - הוא מצד שהיא כוללת כל נשמות ישראל, ובאמר 'באזני ירושלים' כוונתו לאלו הנשמות הכלולות בה אשר הוא זוכר תמיד את חסד נעוריהם ואהבת התכללותם.

ובעל נפש החיים מסיים שם בזה הלשון: וזהו ענין שכינה הנוכר בכל מקום, פירוש הפשוט של שכינה היינו קביעות דירה, כמאמרם ז"ל (במדבר רבה יג, ו; תנחומא נשא, טז) מיום שברא הקב"ה עולמו נתאוה שיהא לו דירה בתחתונים, ועיקר קביעת דירתו ית"ש היה בירושלים, התגלות קדושתו בלי התלבשות לבושינו, עכ"ל.

[ובנפש החיים שם האריך בענין עבודת התפילה וענין התכללות הנשמות בשורשם, ונרחיב קצת בביאור הדברים, כי הנה ידוע שיש ה' בחינות בנפש האדם והם נפש

הנביא דברו על לב ירושלים וקראו אליה' (ישעיה מ, ב), וכן ירמיה הנביא אמר 'הלוך וקראת באזני ירושלים לאמר' (ירמיה ב, ב). ועומק הענין הוא כי מהות ענין 'ירושלים' אינו רק עיר בעלמא, אלא היא קרויה על שם השראת השכינה אשר בה, והשראת השכינה היא ענין כינוס כלל ישראל כשמה 'כנסת ישראל' כנ"ל, ובעיר ירושלים במקום המקדש היו מתכנסים כל נשמות ישראל בשורשם להתאחד ולקבל שפע אלוקי, ולכן גם בפועל ממש היו צריכים ישראל להתכנס כולם לעלות לרגל ולראות שם את פני האדון ה' ולקבל משם שפע קדוש ואור תורה.

ואשר על כן היתה ירושלים מהות של התכנסות כלל ישראל בקומה שלמה, ועל ענין זה מיוסד כל פרק קכ"ב שבספר נעים זמירות ישראל: 'עומדות היו רגלנו בשעריך ירושלים. ירושלים הבנויה כעיר שחוברה לה יחדיו. ששם עלו שבטים שבטי י"ה עדות לישראל וגו'. שאלו שלום ירושלים ישליו אוהביך', כי ירושלים היתה מציאות נעלה מאד של השראת השכינה ע"י כינוס כל נשמות ישראל, ולכן שייך לומר עליה 'לב ירושלים' 'באזני ירושלים', כי אין המדובר כאן על העיר הגשמית אלא על מהותה הרוחנית שהיא כללות נשמות ישראל איברי השכינה, ולכלל ישראל אומר הנביא דברו על

ונמצא שעיקר גילוי השראת שכינה זו היתה בשעת עליית כלל ישראל לרגל, שאז היו בירושלים מקום השראת השכינה עם כל בניה ואיבריה, והיה זה קיבוץ הגדול ביותר של כלל ישראל שעלו כולם להתאחד ולראות את פני האדון ה' במקום אשר בחר, ובזה היה נעשה יחוד קוב"ה ושכינתיה בשלמות בגילוי גדול.

ב.

החילוק בין משכן שילה ובית המקדש

והנה גם בענין זה של השראת השכינה וכינוס כלל ישראל מצינו שהיו בזה שני בחינות ומדרגות שונות זה מזה, כי מיד כשנכנסו כלל ישראל לארצם היו צריכים ליחד להם מקום אשר שם יהיה השראת השכינה ויקריבו שם את חובותיהם, ורוב זמן השופטים היה זה המשכן אשר בשילה, כמו שאמרה תורה 'לשכנו תדרשו ובאת שמה' (דברים יב, ה), ופירש רש"י: זה משכן שילה^א. ואחר

רוח נשמה חיה יחידה, והאדם יכול להשיג עד בחי' הנשמה שהוא ענין המחשבה וההבנה, אבל שורש ומקור המחשבה עצמה זהו כח טמיר ונעלם אפילו מן האדם עצמו והוא בסוד 'החכמה מאין תמצא'^ב, והוא הנקרא נשמה לנשמה שהיא שורש הנשמה הנעלמת.

והנה כתב האר"י ז"ל שאדם הראשון זכה לבחי' חיה ויחידה^ל, ולכן באמת היה מוכן להיות חי לעולם כמו שנאמר 'החכמה תחיה בעליה' (קהלת ז, יב), כי היה בו בחי' חיה הנקראת חכמה, אבל מעת החטא נסתלקה ממנו, ונחזור להשיג בחינה זו בשלמות רק לעת התחייה, ובחינה זו היא באמת שורש נשמות כל ישראל יחד אשר כולם היו כלולים באדם הראשון. ובעת התפילה יכול האדם ע"י עבודה רבה להשיג מעט הארה מבחינה זו ע"י ביטול והתכללות עם כל נשמות ישראל בשורש כל הנשמות, עיי"ש באריכות, ולהלן נרחיב בזה בעומק ענין התפילה.]

כט. כידוע שה' בחינות הנפש נחלקים באופן זה: נפש הוא בחי' מלכות, רוח בחי' המידות חג"ת נה"י, נשמה היא הבינה, חיה היא החכמה, יחידה היא הכתר, ולכן נאמר 'נשמת שד"י תבינם' (איוב לב) כי הנשמה היא המתבוננת ומבינה, אבל 'החכמה מאין תמצא' כי בחי' חיה ולמעלה ממנה יחידה א"א להשיגם.

ל. כן משמע בעץ חיים שער כ' פ"ב, ובתחילת ספר הגלגולים.

לא. והסדר בזה פירט הרמב"ם בהלכות בית הבחירה (פ"א הל' א-ג): מצות עשה לעשות בית לה' מוכן להיות מקריבים בו הקרבנות, וחוגגין אליו שלש פעמים בשנה שנאמר ועשו לי מקדש, וכבר נתפרש בתורה משכן שעשה משה רבינו, והיה לפי עשה שנאמר כי לא באתם עד עתה וגו'. כיון שנכנסו לארץ העמידו המשכן

זוכים לה ישראל בבית המקדש רק בהיותם לפניו מן החומה.

שורש החילוק בבחינת מידת יוסף לעומת מידת דוד

וביאור הענין הוא מצד שורש שתי מקומות אלו, כי משכן שילה נבנה בעיר שילה אשר היתה בחלקו של שבט אפרים בנו של יוסף כמבואר בספר יהושע (טז, ה), וכן אמר הכתוב על חורבן משכן שילה 'וימאס באוהל יוסף ובשבט אפרים לא בחר' (תהלים עח, טז; ראה בזבחים שם), אבל בית עולמים נבנה בירושלים אשר היתה בחלקו של יהודה כנודע (וחלק מביהמ"ק היה בנחלת בנימין, וכן היה במשכן שילה, עיין בסוגיית הגמרא בזבחים שם ואכמ"ל), ומצד החילוק השורשי בין עבודתו של יהודה לעבודתו של יוסף, בא גם החילוק שבין שני המקדשים שנבנו בהם, אשר הוא גם החילוק הכללי בין מלכות יהודה ומלכות ישראל אשר התחילה משבט יוסף, וכדיבואר להלן.

שהחריבו הפלשתים את משכן שילה, היה המשכן למשך זמן קצר בנוב ובגבעון, ואחר כך בנה שלמה המלך את בית המקדש בית עולמים אשר הוא מקום הקבוע לישראל להשראת השכינה עד עולם.

ומצינו שהיה חילוק גדול בין משכן שילה לבית המקדש, כי במשכן שילה היו יכולים לאכול מעשר שני וקדשים קלים בכל הרואה, כדברי המשנה (זבחים קיב, ב), והיינו בכל מקום שרואים משם את שילה. אבל כשבאו לבית המקדש בירושלים היה מותר לאכול קדשים קלים ומעשר שני רק לפניו מחומת ירושלים, ובגמרא (שם קיח, א) דרשו דבר זה מן הכתובים, אבל טעמא בעי מה נשתנה זה מזה, אמאי בבית המקדש הוצרכו להיות דווקא בתוך העיר אשר בה השראת השכינה, ובמשכן שילה היה די לו אם ראה את מקום השראת השכינה, וזכה כבר היה זוכה לדרגת הקדושה אשר היו

בגלגל ארבע עשרה שנה שכבשו ושחלקו, ומשם באו לשילה ובנו שם בית של אבנים ופרשו יריעות המשכן עליו ולא היתה שם תקרה, ושם"ט שנה עמד משכן שילה וכשמת עלי חרב ובאו לנוב ובנו שם מקדש, וכשמת שמואל חרב ובאו לגבעון ובנו שם מקדש ומגבעון באו לבית העולמים, וימי נוב וגבעון שבע וחמשים שנה. כיון שנבנה המקדש בירושלים נאסרו כל המקומות כולן לבנות בהן בית ליי' ולהקריב בהן קרבן, ואין שם בית לדורי הדורות אלא בירושלים בלבד ובהר המוריה שבה נאמר ויאמר דויד זה הוא בית ה' האלקים וזה מזבח לעולה לישראל, ואומר זאת מנוחתי עדי עד.

עם לבב דוד אבי לבנות בית לשם ה' אלוקי ישראל. ויאמר ה' אל דוד אבי יען אשר היה עם לבבך לבנות בית לשמי המיבות כי היה עם לבבך' (מל"א ח, יד-יח).

ולבן היה בית המקדש הזה אשר בנו דוד ושלמה בנו, מקום קבוע לבית עולמים אשר היה שורש לכל נשמות ישראל כי שם השראת השכינה כנ"ל, ומיום שנבנה בית המקדש נאסרו כל הבמות לעולם (ובחים קיב, ב; רמב"ם הל' בית הבחירה פ"א ה"ג), כי עתה שיש מקום קבוע להתגלות שורש כלל ישראל מוכרחים הם לעלות לשם ולקבל שם את כל השפע הרוחני הנעלה, ודווקא ע"י עליית כלל ישראל ברגלים נעשה יחוד גדול מקיבוץ כל איברי השכינה יחד כמבואר לעיל, ואז הרגישו ישראל יחוד קוב"ה ושכינתיה באופן הנעלה ביותר, וראו עין בעין את מלכם והיו יכולים לקיים 'ולדבקה בו' באמת ובתמים, ואי אפשר לשער את גודל האהבה שהרגישו ישראל, כמים הפנים לפנים מליבם אל אביהם שבשמים אשר מדבר על לב ירושלים באהבה וזוכר להם את אהבת כלולותיהם תמיד, והיה מקום זה משוש ליבם כל הימים.

עבודת יהודה ודוד מצד מציאת מקום לה'

ונבאר מתחילה ענין בית המקדש שנבנה ע"י דוד המלך שורש מלכות בית דוד, כי הנה דוד המלך בא משבט יהודה אשר אחיו השבטים הקדושים החשיבוהו למלך כנודע^ל, ומעולם היה יהודה קבוע על מקומו כחשוב שבשבטים ולא ירד ממעלתו, ויעקב אביו החשיבו ביותר ואמר לו לפני פטירתו 'יהודה אתה יודוך אחיך וגו' ישתחוו לך בני אביך. לא יסור שבט מיהודה ומחוקק מבין רגליו' (בראשית מט, ח-י).

ודוד המלך ע"ה אשר היה מצאצאיו ביקש תמיד למצוא מקום קבוע לה' באופן של מלכות וקביעות, כמו שנאמר 'זכור ה' לדוד את כל ענותו. אשר נשבע לה' וגו'. אם אתן שמת לעיני לעפעפי תנומה. עד אמצא מקום לה' משכנות לאביר יעקב' (תהלים קלב, א-ה), וכן אמר דוד בפירוש לנתן הנביא 'ראה נא אנכי יושב בבית ארזים וארון האלוקים יושב בתוך היריעה' (שמ"ב ז, ב), והשי"ת שבחו מאד על דבר זה כמבואר שם בספר שמואל. ובנו שלמה המלך הוא אשר בנה את הבית ובעת חינוכו אמר 'ויהי

לב. כמו שאמרו במדרשי חז"ל, ראה בבראשית רבה פר' ויגש שאמרו השבטים על יהודה ויוסף שהם שני מלכים המדיינים זה עם זה, וראה בפסיקתא זוטרתא בפר' ויחי ופר' וזאת הברכה בברכות יעקב אבינו ומשה רבינו, ובהרבה מקומות כן.

שכמו לסבול עד מאד כי לא די שהוא בגלות בארץ מצרים הוסיפו לו ירידה על ירידתו ושמוהו בבית הסוהר, והיה יכול הרבה להרהר על מצבו הרע והמר ולבוא בטענות כלפי מעלה ולכפור ח"ו בכל, אבל נתחזק מאד באמונה שלימה ולא שינה מאומה מהנהגתו הקדושה בבית אביו ולא נגרר אחר תאוות והבלי העולם^{לג}, ובזה קידש שם שמים לדורי דורות, והוריד אור גדול לארץ מצרים מקור הטומאה, ובזה התחיל לברר שם את ניצוצות הקדושה, אשר זה היה תכלית גלות מצרים כנודע^{לד}.

ירידה למקום החושך בבחינת ירידה לצורך עליה

ועבודה זו של יוסף הצדיק היא ממש להיפך מעבודת יהודה ודוד המלך, כי ענין יוסף הצדיק הוא לרדת

ירידת יוסף הצדיק לגלות ועבודת הבירורים במצרים

אמנם ענין מלכות יוסף ועבודתו הוא באופן אחר לגמרי, כי יוסף הצדיק היתה עבודתו ומהותו באופן אחר לגמרי מיהודה, כי יוסף הצדיק בהיותו בן שבע עשרה שנה ירד לגלות, וטלטלוהו סוחרים וישמעאלים מיד אל יד עד שהגיע לארץ מצרים ערוות הארץ מקור הטומאה והזוהמא, והיה רחוק מבית אביו גם בגשמיות וגם ברוחניות, ובקל היה יכול ליפול שם לבאר שחת לעשות ככל העולה על רוחו ולשכוח את מקור מחצבתו, ומה גם כשנתרגש עליו הנסיון הגדול של אשת פוטיפר, שהיה כמעט מוכרח לחטוא עמה ח"ו ומי יאמר לו מה יעשה.

ועב"ו עמד יוסף בצדקו ופטפט ביצרו ועמד בניסיון, ובזה עוד הטה

לג. ובא וראה דבר נפלא, שהתורה אמרה עליו בהיותו בבית הסוהר 'ואשר הוא עושה ה' מצליח', ואיזה הצלחה היא זו להיות בבית הסוהר, וכן בבית פוטיפר נאמר עליו 'איש מצליח', ונראה מזה שהתחזק יוסף בכל לבו לקבל הכל באמונה ולהיות בשמחה והשתדל להיות איש מצליח כפשוטו ממש, ועי"ז זכה שה' הצליח דרכו ברוחניות ובירר ניצוצי הקדושה והמשיך אור גדול אף בהיותו בתכלית השפלות בבית הסוהר במצרים.

לד. כמו שידוע מדברי המקובלים שמאותם רפ"ח ניצוצות הקדושים שנפלו בעת בריאת העולם לקלי' (כמרומוז בכתוב 'ורוח אלהי"ם מרחפ"ת על פני המים', אותיות מ"ת רפ"ח, הם הרפ"ח ניצוצין שמתו ונפלו בשבירת הכלים כנודע) נבררו במצרים ר"ב ניצוצות, ופ"ו הנשארים נשארו לברר לכלל ישראל עד ביאת הגואל, וזה סוד הכתוב 'גם ערב ר"ב עלה עמהם' (עיין זוהר הרקיע פירוש ספרא דצינועותא פ"א; א; הגהת הרנ"ש מבוא שערים שער הנקודים ש"ב פ"א; דבש לפי להחיד"א ערך רפ"ח ניצוצין), ועוד הרבה פסוקים נדרשים בספה"ק בענין זה.

אל המקומות הנמוכים ביותר ולגלות אשר גם שם נמצא אור השכינה הקדושה ולית אתר פנוי מיניה כלל, ואינו כענין שבט יהודה אשר עניינו בא בבחינת עליה אל שורש החיים לאור שם באור השכינה ולקבל את השפע באופן נעלה מאד, אלא אדרבה

ענינו לרדת אל מקום המיתה והגלות והחושך, ודווקא שם למצוא את ניצוצות הקדושה ואור השכינה ולהאיר את החושך כטעם 'ירידה לצורך עליה'לה. וזהו ענין גלות אשר היא היפוך המנוחה והנחלה, כי בגלות מיטלטלים ממקום למקום בלא לב

וכתבו הספה"ק שיוסף הצדיק הוא פתח את הפתח לשער הזה, וע"י ירידתו למצרים ועבודתו שם יכלו אח"כ כלל ישראל לברר שאר הניצוה"ק, ראה בדברי מרן הבני יששכר ז"ע (אגרא דכלה פר' וישב ד"ה ויאמר לו): והנה מצרים היה המקום העכור שבכל העולם שהיה נקרא ערות הארץ, ונודע כל מה שיש באדם ישנו בארץ (קה"ר א. ט), ומצרים היא מקום הערוה ושם היו משוקעין לרוב הניצוצין הנדחים, על דרך שאמרו רז"ל שמרפ"ח ניצוצין שנפלו בשבירה היו במצרים ר"ב ניצוצין בסוד ויצבר יוסף ב"ר, לזה הוצרך ראשית הביורר להיות במצרים וכו'. והנה הוצרך יוסף הצדיק לירד בתחילה למצרים, מפני שהוא היה בקדושה מדריגת אות ברית קודש, והקליפה ערות הארץ רצתה להחטיאו בדבר ערוה, ואז היו ח"ו נשארים ישראל משוקעים בערות הארץ, אך להיות שיוסף הצדיק שמר מדריגתו ועמד בנסיון וגדר עצמו ממנה, עשה הכנה לכל ישראל שיגדרו עצמם מן הערוה ונשארו נקיים וכו'. ועל כן יוסף הצדיק מבית האסורים יצא למלך כי עמד בתקפו נגד הקליפה של הארץ ומשל עליה והתחיל תיכף לברר הניצוצין בסוד ויצבר יוסף ב"ר, והתיש כח ערות הארץ מה שצוה להם לגזור בשר ערלתם כנודע (ב"ר ז. ו), וכבר ידעת שמדת יוסף הוא יסוד עולם המברר ניצוצין ומשים שלום בבית, בסוד את בריתי שלום (במדבר כה, יב), עכל"ק. ועיין עוד שם בפרשת ויגש (ד"ה ויאמר ישראל): ויאמר ישראל רב וכו', ר"ל מעתה יהיה מקום להוציא הר"ב ניצוצות שבמצרים, כיון שעוד יוסף בני חי שלא נתפתה להשתקע בערות הארץ, יהיה הכנה דרבה על ידי מדת יסוד צדיק ללקט את כל הכסף הנמצא בארץ מצרים, והבן. עכל"ק. וראה עוד בתפארת שלמה בפר' וירא (ד"ה להבין דברי חכמים), ובפרשת ויגש בכ"מ.

לה. ובסוד דברי חז"ל 'לא הגלה הקב"ה את ישראל לבין האומות אלא כדי שיתוספו עליהם גרים, שנאמר (הושע ב, כה) וזרעתיה לי בארץ, כלום אדם זורע סאה אלא להכניס כמה כורין' (פסחים פז, ב), וכמו שביאר הרבי ר' אלימלך ז"ע (נועם אלימלך, יתרו ד"ה או יאמר): "ולכאורה וכי בשביל הגרים יהיו ישראל גולים, ומן הראוי היה שיבואו האומות לארץ ישראל מעצמם ויתגיירו שם. אך הענין הוא שהניצוץ הקדוש שבהם הוא מעורר אותם להתגייר, ומחמת שניצוץ הקדוש שבאומות הוא קטן מאוד ואין כח בניצוץ הקדוש הזה להשיא את לבם שיבואו מעצמם לארץ ישראל להתגייר, רק על ידי ראותם והסתכלותם את ישראל מהקדושה של

השראת השכינה בכל מקום שהיא, ואין צריך דווקא להיות בתחום העיר אשר בה השראת השכינה אלא אף בכל מקום שרואים אותה יכולים לקבל השראתה וקדושתה, כי כן היה עבודת יוסף הצדיק לראות ולמצוא בכל מקום את השראת השכינה בבחינת 'אכילת קדשים בכל הרואה' כי לית אתר פנוי מיניה. והן הן דברי חז"ל על משכן שילה: **אמר קרא בן פורת יוסף בן פורת עלי עין, עין שלא רצתה לזוון וליהנות מדבר שאינו שלו תזכה ותאכל כמלא עיניה** (זבחים קיח, ב), והבן היטב עומק הענין.

ג.

יחוד בין יוסף ויהודה בבחינת שלמות

והנה ידוע הדבר שצריך לאחד את הנפרדים ולייחד בין מלכות יוסף ומלכות יהודה ודוד והיו לאחדים, כדברי השי"ת ביד נביאו יחזקאל על זמן הגאולה^ל, ושורש

ולב ואין מקום קבוע לבוא אל הקודש, אלא אדרבה עוברים ממקום למקום ומבררים שמלא כל הארץ כבודו ובכל מקום נמצא השי"ת.

משכן שילה וענין אכילת קדשים שם בכל הרואה

וזה היה ענין משכן שילה שהיה בחלקו של יוסף, שהיה זה בית אבנים בלי תקרה והיו היריעות מלמעלה (זבחים קיב, ב), והיינו שהיה זה כהמשך מן המשכן שהיה במדבר והיה מיטלטל ממקום למקום, ואף שהיה כבר בקביעות קצת בעיר שילה אבל לא היה זה קביעות אמיתית, כי אחר שנחרב משכן שילה שוב הותרו הבמות ולא נבנה בית הבחירה שם, כי היה זה משכן שהיה שייך יותר לענין בירור הגלות ועבודתו של יוסף הצדיק^ל.

ובזה יובן ענין אכילת קדשים קלים בכל הרואה, כי כל יסוד משכן שילה הוא בבחינה זאת של בירור

ישראל נותן כח והתגברות והתעוררות לניצוץ הקדוש שבהם שיתגיירו, ולכן הוכרחו ישראל לגלות" עכ"ל^ק, והרי לן שכל הירידה לגלות היא לצורך בירור ניצוץ שאינם יכולים לעלות מעצמם וכנודע, ובספה"ק האריכו בזה רבות.

לו. וראה במסכת זבחים (קיא, ב ובסוגיות הגמרא בהמשך שם) שדרשינן את איסור הבמות במשכן שילה מן הכתוב 'כי לא באתם עד עתה אל המנוחה ואל הנחלה, ודרשו 'מנוחה זו שילה נחלה זו ירושלים', והרי לן שבמשכן שילה עדיין לא נשלם ענין המנוחה והנחלה בשלמות רק בירושלים (ולכן הבמות מותרות אחר חורבן שילה, עיי"ש בגמרא), והיינו שיש עוד מעין בחי' גלות בשילה וכמובאר.

לז. כנאמר ביחזקאל פרק ל"ז: ויהי דבר ה' אלי לאמר. ואתה בן אדם קח לך עץ אחד וכתב עליו ליהודה ולבני ישראל חבריו ולקח עץ אחד וכתב עליו ליוסף

השראת השכינה אשר שם, עכ"ז הרי כבר נתבאר שעיקר הייחוד וגילוי השכינה היה דווקא בעלות כל ישראל ברגלים לראות את פני האדון ה', ובעת שאין כל ישראל שם בהכרח שאין הייחוד ואור הקדושה בשלמות, וא"כ היאך היו יכולים ישראל להרגיש חיות אלוקות ודבקות אור השכינה בבחי' בית המקדש בכל השנה כולה.

והביאור בזה הוא שבאמת כל תכלית ענין קדושת בית המקדש

לא היה רק שיראה האדם את פני ה' בעודו שם, אלא שיוכל לשאוב משם השפעה של התקשרות ודבקות שתשפיע עליו תמיד אף כשלא יהיה בגופו בבית המקדש, וכל מהותו ומהלך חייו יתעלה באופן מרומם ונשגב עד מאד ע"י זה שהיה בבית המקדש ברגל. והרי זה כענין 'שובו לכם לאהליכם' שאמר השי"ת לכלל ישראל אחר מתן תורה, כי העיקר והתכלית הוא לשוב אל האוהל ולהמשיך אף לחיי המעשה את אור בית המקדש וגילוי שכינה, ולהיות

הדבר הוא שהגם שבחינתם נראה כסתירה זה לזה, אבל באמת שורש אחד ואב אחד לכולם וצריך תמיד לאחוז גם מזה וגם מזה באופן של ייחוד ושלמות הבאה ע"י ריבוי גוונים המתייחדים בגוון אחד. וביתר עומק, שבאמת צריך את שני הבחינות גם יחד ואי אפשר לזה בלא זה, וע"י ייחודם מתמלא חלק החסרון שיש לכל אחד במה שאין לו את מעלת בחינת רעהו, וע"י זה מתמלאים בשלמות נפלאה ורבו יתירא.

תכלית העליה לבית המקדש להמשיך האור לכל הזמנים והמצבים

ובענין עבודת בית המקדש היה ממש באופן זה שבהכרח היו צריכים לשני הבחינות, כי הנה בדרך כלל לא היה שייך לרוב כלל ישראל להיות כל השנה כולה בבית המקדש כמובן, ואף אם היה אדם דר בירושלים והיה משתתף בכל יום בעבודת בית המקדש וזוכה ורואה את

עץ אפרים וכל בית ישראל חבריו. וקרב אתם אחד אל אחד לך לעץ אחד והיו לאחדים בידך. וכאשר יאמרו אליך בני עמך לאמר הלוא תגיד לנו מה אלה לך. דבר אלהם כה אמר אדנ"י ה' הנה אני לקח את עץ יוסף אשר ביד אפרים ושבטי ישראל חבריו ונתתי אותם עליו את עץ יהודה ועשיתם לעץ אחד והיו אחד בידי. והיו העצים אשר תכתב עליהם בידך לעיניהם. ודבר אליהם כה אמר אדנ"י ה' הנה אני לקח את בני ישראל מבין הגוים אשר הלכו שם וקבצתי אתם מסביב והבאתי אותם אל אדמתם. ועשיתי אותם לגוי אחד בארץ בהרי ישראל ומלך אחד יהיה לכלם למלך ולא יהיו עוד לשני גוים ולא יחצו עוד לשתי ממלכות עוד.

אלוקות בכל רגע, ולכן ייסד השי"ת לעם קרובו מקום אשר הוא בית אלהי"ם ושער השמים ושם השכינה שורה בתמידות בגילוי רב ועצום, וע"י העלייה לרגל מתגלה שורש הקדושה ורואים כל בשר כי פי ה' דיבר, והוא רק כעין גילוי על האור המסתתר בדרך כלל מבני אדם, אבל כל עיקרו של גילוי זה לא בא אלא כדי שממנו יוקח לעבוד את ה' בכל עת ובכל מקום ולהתעלות מעל כל מניעות תאוות העולם השפל הזה והבלי הגוף והגשמיות^{לח}.

דבוק תמיד בשורש נשמות ישראל ומקור חיותם אף כשאינו רואה בעיניו את בית המקדש ועבודת הקרבנות.

ועומק הענין שאליבא דאמת הרי השי"ת מלא כל הארץ כבודו ולית אתר פנוי מיניה, ואין שום חילוק כלפי שמיא היכן נמצא האדם ובאיזה מעמד ומצב הוא בעולם שנה ונפש, כי מלך עליון ידו בכל ועיניו משוטטות בכל והוא מחיה את כולם בכל רגע. אמנם, אכן אתה א"ל מסתתר ולאוי כל אדם זוכה לראות את כוח הפועל בנפעל וגילוי

לח. והרי זה כעין מה שיסד בעל התניא זי"ע בספרו הקדוש שיש שתי נפשות הנמצאות בגוף האדם ונלחמות זה עם זה, נפש האלוקית אשר עיקר משכנה במוח ונפש הבהמית אשר עיקר משכנה בחלל השמאלי שבלב, ועבודת האדם הוא שיהיה מוח שליט על הלב, שנפש האלוקית תשלוט על הלב ותמנע מן הנפש הבהמית למלאות את תאותה, ועיקר העבודה בזה הוא בעת התפילה כמ"ש בפרק י"ב: אך מהות ועצמות נפש האלהית שהן עשר בחינותיה לא להן לבדן המלוכה והממשלה בעיר קטנה, כי אם בעתים מזומנים כמו בשעת קריאת שמע ותפלה שהיא שעת מוחין דגדלות למעלה וגם למטה, היא שעת הכושר לכל אדם שאז מקשר חב"ד שלו לה' להעמיק דעתו בגדולת אין סוף ב"ה ולעורר את האהבה כרשפי אש בחלל הימני שבלבו לדבקה בו בקיום התורה ומצותיה מאהבה, שזהו ענין המבואר בקריאת שמע דאורייתא, וברכתיה שלפניה ולאחריה שהן מדרבנן הן הכנה לקיום הקריאת שמע כמ"ש במ"א וכו'. אבל אחר התפלה בהסתלקות המוחין דגדלות א"ס ב"ה הרי הרע חוזר וניעור בחלל השמאלי ומתאוה תאוה לתאות עוה"ז ותענוגיו, רק מפני שלא לו לבדו משפט המלוכה והממשלה בעיר, אינו יכול להוציא תאותו מכח אל הפועל להתלבש באברי הגוף במעשה דבור ומחשבה ממש להעמיק מחשבתו בתענוגי עוה"ז איך למלאות תאות לבו, כי המוח שליט על הלב [כמ"ש בר"מ פ' פינחס] בתולדתו וטבע יצירתו וכו', עכ"ל, ועיי"ש באריכות שבכל היום כולו יש רשימו מן המוחין ואהבת ה' שהיה בעת התפילה והוא המשמר את האדם לבל ישלוט עליו נפש הבהמית.

וזהו ענין בית המקדש המבואר כאן, כי בית המקדש הוא ענין המוחין בבחי' החכמה תחיה בעליה ומשם מקבלים שפע רוחני גדול לאור באור החיים, וצריך

מילי דמלכא

אבן הבוחן לאדם אם עלה לרגל כראוי

ודבר זה היה אבן הבוחן לכל אדם לדעת בעצמו אם עמד על הכוונה העליונה במצוות עליה לרגל, כי אם בשוב האדם אל ביתו אחר ימי הרגל היה מרגיש בעצמו התרוממות והתעלות והיה רואה שהמניעות הגשמיות אין מעכבות בעדו מלעבוד את בוראו, אזי היה יודע שעמד על המכוון והנרצה ממנו וזכה להתדבק בשורש נשמתו בגילוי אור השכינה בבית המקדש, ומעתה הוא דבוק בבחי' 'החכמה תחיה בעליה' ומוחו שליט על לבו וגופו אף כשאינו בבית

המקדש, ובזה המשיך אור זה אף למקום החושך וגילה שם אור גדול. אבל אם בשובו לביתו מפסיק מן הדבקות ושוב מעכב הגוף בעדו, נמצא ששהותו בבית המקדש לא השפיעה עליו השפעה אמיתית ומהותו לא נשתנה כלל מכמות שהיה, והרי העיקר חסר מן הספר'ט.

העלייה לרגל בבחי' דוד המלך, והחזרה מירושלים בבחי' יוסף הצדיק

והליכה בדרך זו הינה ייחוד נכון בין בחי' יוסף ובחי' יהודה ודוד,

להמשיך רשימו מן הקדושה הנגלית שם לכל השנה כולה ולכל מצבי האדם, וראה במה שיתבאר להלן שזהו ענין התפילה בעת הגלות.

לט. בוא וראה מה שביאר לן חד מקמאי, הוא בעל ספר החינוך שכתב בטעם מצוות מעשר בהמה ומעשר שני שצריך לאכלם בירושלים (מצוה סט) בזה הלשון: משרשי המצוה, שהאל ברוך הוא בחר בעם ישראל וחפץ למען צדקו להיות כלם עוסקי תורתו ויודעי שמו, ובחכמתו משכם במצוה זו למען ילמדו יקחו מוסר, כי יודע אלקים שרב בני אדם נמשכים אחר החומר הפחות, בשגם הוא בשר, ולא יתנו נפשם בעמל התורה ובעסקה תמיד, על כן סבב בתבונתו ונתן להם מקום שידעו הכל דברי תורתו על כל פנים, שאין ספק כי כל אדם נמשך לקבע דירתו במקום שממונו שם. ולכן בהעלות כל איש מעשר כל בקר וצאן שלו שנה שנה במקום שעסק החכמה והתורה שם והיא ירושלים, ששם הסנהדרין יודעי דעת ומביני מדע, וכמו כן נעלה לשם מעשר תבואתנו בארבע שני השמטה, כמו שידוע שמעשר שני נאכל שם, וכן נטע רבעי שנאכל שם, על כל פנים או ילך שם בעל הממון עצמו ללמד תורה, או ישלח שם אחד מבניו שילמד שם ויהיה נזון באותן פירות, ומתוך כך יהיה בכל בית ובית מכל ישראל איש חכם יודע התורה, אשר ילמד בחכמתו כל בית אביו, ובכן תמלא הארץ דעה את השם וכו', עכ"ל. והרי לן שתכלית קדושת ירושלים הוא להיות מקום מרכז אשר ממנו תתרבה הדעת ותמלא את כל הארץ, ותכלית העלייה לשם הוא על מנת להמשיך את הקדושה והחכמה בכל קצוות הארץ לכל בית ישראל.

היצה"ר ותהפכנו לקדושה בבחינת מוח שליט על הלב, ואז יהיה האדם שמח וטוב לב, שיוכל תמיד להמשיך מאור קדושת בית המקדש גם אל 'אוהלי' הפרטי של האדם, להיות משכן לאור השכינה בכל המצבים והזמנים, ולהיות תמיד בבחינת 'בון לבו כנגד בית קדשי הקדשים' (משנה ברכות פ"ד מ"ה).

ד.

החילוק בין אופן התפילה בזמן בית המקדש לאופן התפילה בזמן הגלות

וע"פ כל המבואר לעיל נפתח לנו שער להבין מהות ענין תפילה בזמן הגלות וענין התפילה בציבור דווקא, כי הנה בזמן הבית הראשון היתה צורת התפילה באופן אחר ומהות אחרת מתפילתנו היום, כי מאז ומקדם היתה לנו ירושה מאבותינו להתפלל אל אבינו שבשמים בשלוש זמני שינויי היום [וכדברי דוד המלך ע"ה 'ערב ובוקר וצהרים אשיתה ואהמה' (תהלים נה, יח) ואכמ"ל בזה], אמנם ענין התפילה היה אז כפשוטו, שכל אחד היה מדבר אל השי"ת כדבר בן אל אביו לפי השגתו ומדרגתו ולא

כי בוודאי ניתנה לישראל מתנה גדולה ע"י דוד המלך ובחינתו שיוכלו לעלות ולראות בבית המקדש ולשאוב משם שפע של חיות אלוקות ממקום השראת השכינה שורש כללות נשמת ישראל, אמנם אחר זמן העלייה וההשגה הנשגבה היו צריכים כלל ישראל להתדבק בבחינת ומדת יוסף אשר ידע את בוראו במקומות הנמוכים ביותר וגילה שם אור אלוקות, ולשוב לאוהליהם שמחים וטובי לב להמשיך את האור שזכו אליו בבית המקדש לכל המקומות והמצבים של כל ימות השנה, ולגלות בזה אשר לית אתר פנוי מיניה כלל והשי"ת המגלה אורו אליהם בבית המקדש הוא גם מחיה ומהוה אותם תמיד ומלא כל הארץ כבודו. ובה נפעל ייחוד נכון ואמיתי בין קדושת יהודה ודוד המלך וקדושת יוסף הצדיק, וכמבואר.

וזה ביאור הכתוב אחר חנוכת בית המקדש בימי שלמה 'ביום השמיני שלח את העם ויברכו את המלך וילכו לאוהליהם שמחים וטובי לב וגו' (מ"א ח, טו), כי כל מהות השגת המוחין בבחינת 'החכמה תחיה בעליה' הוא כדי שתבוא חכמה זו אל הלב אשר הוא מקום משכן

מ. כמו שנתבאר לעיל בהערה מיסוד דברי בעל התניא שזה ענין התפילה הממשכת מוחין אשר צריך להשפיע מהם על כל היום כולו בבחי' מוח שליט על הלב, וכן הוא בית המקדש לעומת כל ימות השנה באוהל האדם, והבן.

הנרצה מענין התפילה רק באופן זה, שהרי כל ענין השכינה והשראתה הוא דווקא ע"י כינוס כלל ישראל כמבואר לעיל, ולכן תיקנו אנשי כנה"ג מטבע אחד של תפילה לכל כלל ישראל שיתפללו באופן אחד ועי"ז יתאחדו כולם בענין ובחינת התפילה ויוכל לשרות עליהם אור השכינה מעין קדושת בית המקדש.

ענין אמירת אדנ"י שפתי תפתח לפני תפילת העמידה

וזה ענין הקדמת פסוק 'אדנ"י שפתי תפתח' לתפילת העמידה, כי כבר כתבו בספה"ק שעניינו מצד ביטול לשכינה הקדושה אשר היא המדברת מגורנו בעת התפילה, ושורשו מדברי התיקוני זוהר (תיקון י"ח דף לג, ב): זכאה איהו מאן דזכי לאעלאה להיכליה דקודשא בריך הוא, למחזי למלכא ומטרוניתא, זכאה פומא (דאיהי היכל ה'), דשריא ביה צלותא דאיהי אדנ"י, דאמרין לה אדנ"י שפתי תפתח, וזכאין שפון דאינון תרעין דהיכלא, כגוונא דאלין דאתמר בהון פתחו לי שערי

היה קביעות בזה כלל, אלא איש כפי מהללו ושכלו וכפי רגשי לבבו כן היה מעתיר אל ה' בלשונותיהם.

ומעת תחילת הבית השני תקנו לנו אנשי כנסת הגדולה מטבע קבוע של לשון התפילה, ובאמת אמרו חז"ל (מגילה יח, ב) שברבות השנים שכחום ואחר חורבן הבית חזרו ויסדום, וטעם הדבר כי עיקר תקנה זו היתה לצורך זמן הגלות אשר אין לנו בית המקדש ושכינתא בגלותא, ונשאר לנו רק מעט מן ההארה ע"י התפילות אשר הם כנגד קרבנות התמיד (ברכות כו, ב) ובזה אנו צריכים לקשר נשמותינו בשורש ולהתדבק במקור החיים כמו שהיה בעת עלייתנו לרגל בבית המקדש.

התפילה בזמן הגלות באחדות ומטבע אחד לכולם

ולכן תיקנו לנו את ענין התפילה בזמן הגלות דווקא באופן של אחדות כלל ישראל יחד כי עכשיו שאין לנו בית המקדש נוכל להוציא לפועל את

מא. ונמשך זה מענין קדושת בית המקדש, כי לפי מה שהשיג האדם בכלי ההשגה והמוח שלו בהיותו בבית המקדש, כן היה יכול אחר כך להתפלל ולדבר אל ה' בהשגה ודבקות מעין מה שטעם וראה בבית המקדש, דהא כל ענין בית המקדש היה לשנות ולרומם את כל מהלך חיי האדם ומחשבתו והרגשותיו. והיינו שהיתה כל תפילתו ועבודתו את ה' תחת השראת קדושת בית המקדש, מה שאין כן לאחר החורבן שצריך בתפילתו לבד לעורר בנפשו מעין קדושת בית המקדש, וכמבואר להלן.

הכנסת, כי בזה אנו גורמים ייחוד כעין קדושת בית המקדש ובוזה תרומם התפילה את האדם למצב נעלה של גילוי אור השכינה, וצריך האדם להתבונן בזה כשנכנס ובא להתפלל בבית מקדש מעט הרי הוא בא עכשיו לעמוד לפני ה' כבחי' העלייה לרגל בזמן שבית המקדש היה קיים, ועכשיו הוא פועל מעין ענין התאחדות הנשמות להתכלל בשורשם לעורר השראת השכינה, ואם ח"ו אחד מן הציבור אינו מהלך בבית אלוקים ברגש ומזלזל בקדושת בית הכנסת וקדושת הציבור גורם בזה לפגם גדול שהרי הוא פוגם באחדות הנשמות ומעכב גילוי השכינה, ואינו מקלקל רק לעצמו כי אם לכלל הציבור, כי כל ישראל ערבים זה לזה ובפרט בעת התפילה כמבואר^מ.

ולכן נראה אשר מטבע התפילה שתיקנו לנו אנשי כנסת

צדק, דבר פומיה פתח בצלותא בשכינתא, וה' יענה מיד, ע"כ^{מב}.

ולפי המבואר לעיל הרי הוא באמת ענין ביטול לכללות נשמות ישראל אשר היא השכינה הקדושה, והוא כעין בקשה והתנצלות מן האדם שאומר לפני השי"ת, אני איני יכול לדבר לפניך כראוי כי הלא לא זכיתי להיות בפועל בבית המקדש, לכן אבקש ממך שתהיה בעזרי לפתוח את שפתי כראוי ובוזה תוכלל תפילתי עם תפילת כל ישראל די בכל אתר, ועי"ז אזכה לעורר בנפשי קדושת בית המקדש והשראת השכינה, אשר היא עיקרה ותכליתה של תפילה כמבואר^{מג}.

חשיבות התפילה בציבור ובבית הכנסת דוקא

ומזה נבין גודל חשיבות ונחיצות ענין התפילה בציבור ובבית

מב. וכמו שאמר מרן הבעש"ט זי"ע: כאשר מתחיל האדם להתפלל, מיד כשאומר אדני שפתי תפתח השכינה מתלבשת בו ומדברת הדיבורים, וכשיהיה לו האמונה שהשכינה מדברת אלו הדיבורים בודאי תפול עליו אימה ויראה וכו'.

מג. וכמו שכתב הנפש החיים שהבאנו מדבריו לעיל, בהמשך דבריו שם: לכן קבעו אנשי כנה"ג לומר קודם התחלת תפלת העמידה הפסוק אדני שפתי תפתח, כי מי שזוכה למדרגה זו בעת התפלה הרי מהתקשרות המחשבה זו יוכל להיות גופו כאבן דומם וכאלם לא יפתח פיו, רק שהוא ית' יפתח שפתי לדבר לפני תיבות התפלה, ולכן אמר שם אדני דוקא שהוא סוד כנסת ישראל הנ"ל, עכ"ל^ק.

מד. ובוזה יבוארו דבריו הנוראים של המגיד מקאז'ניץ זי"ע (עבודת ישראל אבות פ"ה) בענין הדיבורים בטלים בשעת התפילה, וזל"ק: ולא נצחה הרוח את עמוד העשו, הענין הוא, כי בית המקדש של מטה מכון כנגד בית המקדש של מעלה, וכשהקיטור עשן עולה לבית המקדש של מעלה נתקבל ברעוא קדם

מה טובו אוהליך יעקב משכנותיך ישראל

ולזה כתבו הראשונים (ראה אורחות חיים
ח"א הל' ציצית; דרכי משה אר"ח סי'
ו בשם הכלבו) להתחיל סדר התפילה
באמירת הפסוק 'מה טובו אוהליך
יעקב משכנותיך ישראל' (במדבר כד, ה),
כי בפסוק זה מרומז שני הבחינות
שבעבודתם של ישראל ובהתאחדות
נשמותיהם, 'אוהליך יעקב' הוא בחי'
אוהל פרטי שיש לכל אחד ואחד
שהוא ענין ביתו ופעולתו הפרטית
[ובזה נאמר 'יעקב' שהוא בחי'
קטנות כנודע], 'משכנותיך ישראל'
הוא ענין משכן אחד המאחד את כל
נשמות ישראל בצלו והוא ענין
המשכן ובית המקדש [ונאמר בזה
'ישראל' בחי' גדלות].

הגדולה הוא בלשון רבים, כגון
'אהבת עולם אהבתנו' וכן 'אלוקינו
ואלוקי אבותינו' 'סלח לנו' וכל
תפילת שמו"ע, כי עיקר ענין התפילה
הוא מצד אחדות נשמות ישראל
בבחי' עליה לרגל. וכשמתפלל אדם
באופן זה הרי הוא באמת מקושר
לשורשו מראשית הבריאה שהוא אדם
הראשון אשר בו היו מושרשים כל
נשמות ישראל והוא השיג את שורש
החכמה בבחינת מקור נשמות ישראל
כמבואר לעיל, ומתפלל הוא בכח
הרבים בשם כל נשמות ישראל מעולם
ועד עולם, ומאחד ומקשר את כל
הזמנים בייחוד אחד בשורשם, והוא
דבר נפלא ונורא אשר אם יתבונן בו
האדם יפול עליו אימתה ופחד וביטול
עצום אל שורשיו^מ.

קודשא בריך הוא, ומזה בא השפע לכל העולמות, אבל כשהרוח היה מפזר
את העשן לא עלה למעלה וזהו הנס. וכתוב (יחזקאל יא, טז) ואהי להם למקדש
מעט, אלו בתי כנסיות ובתי מדרשות שבבבל (מגילה כט א), **ובודאי שכל בית
הכנסת ובית המדרש מכוון כנגד בית הכנסת ובית המדרש של מעלה והתפילות
עולין למעלה לבית הכנסת ולבית המדרש של מעלה, לכן צריך להזהר שלא
לדבר בבית הכנסת שום דיבור קל חוץ מן התפילה, כי כשמדבר דברים בטלים
דומה כמי שמדבר עם המלך והופך פניו ממנו ואומר אדוני המלך אי אפשר
לדבר עמך רק אדבר חפצי ובהוה הוי דוחק רגלי השכינה חס ושלום. ואף שאר
העם המתפללין בכוונה תפילתן, גם כן יוכל להיות שלא תקובל חס ושלום
תפילתם בעוון האחרים, עכ"ל**. ולפי המבואר יובן היטב מדוע הוא מעכב גם
בעד שאר המתפללין, כי מה שבית מקדש מעט יכול לפעול כמו בית המקדש
שלמעלה הוא רק בכח תפילת הציבור המעוררת השראת השכינה, ואם אחד
מעכב בזה נמצא הוא מזיק גם לשאר הציבור שאין יכולים להמשיך השראת
השכינה כראוי.

מה. וכלשון אשר הבאנו מדברי נפש החיים זי"ע בהערה לעיל.

כי יש בכל אות עולמות ונשמות ואלהות, ועולים ומתקשרים ומתיחדים זה עם זה עם אלהות, ואחר כך מתיחדים ומתקשרים יחד האותיות ונעשה תיבה, ואחר כך מתיחדים יחודים אמיתיים באלהות, וצריך האדם לכלול נשמתו בכל בחינה ובחינה מהנזכר ואז מתיחדים כל העולמות כאחד ועולים ונעשה שמחה ותענוג גדול עד אין שיעור וכו', וצריך לשמוע בכל תיבה מה שאומר, שהשכינה עולם הדיבור מדברת והוא שושבינא לה, צוהר שתצא בבחירות, ולעשות נחת רוח ליוצרו, וצריך אמונה גדולה לזה דהשכינה נקראת אמונת אומן, עכל"ק.

והיינו שבכל תיבה ותיבה מתיבות התפילה יש אוצרות ואורות נשגבים מאד, והיינו כיון שאנשי כנסת הגדולה תיקנוה אזי בכל פעם שמוציא מפיו תיבות התפילה הוא מעורר בזה שפתי ישנים של חז"ל הקדושים, ובאמת כאנשי כנה"ג תיקנו את התפילות היו בזה כעין שליחים של כל כלל ישראל לתקן דיבורי תפילה שיעמדו לישראל מעתה ועד עולם, וכמו כן תיקנו

והענין בזה כי בשעת הגדלות כשעלו כל ישראל לרגל וראו עין בעין את אור השכינה בבחי' משכנותיך ישראל הגם שהוא דבר נפלא ועצום אבל אין בו חידוש, כי בוודאי כשעולים כל ישראל לרגל והש"ת מגלה אהבתו להם בגילוי גמור אזי הם במדרגה גבוהה ופשיטא שנעשים מרכבה לשכינה, אבל מה שהם 'אוהליך יעקב' הוא חידוש נפלא, שאע"פ שהם בביתם ואוהלם ועוסקים בחריש ובקציר יכולים הם להמשיך את מדרגת המשכן ובחי' ישראל בכל מצב וזמן, ואף בזמן הגלות יכולים להתקשר ע"י התפילה לכח הרבים כנ"ל ובזה זוכים להשראת השכינה^{מו}.

צוהר תעשה לתיבה - אורות הגנוזים בתיבות התפילה

וידועים דברי הבעש"ט ז"ע שצריך להאיר את תיבות התפילה, כמ"ש בספר צוואת הריב"ש וזה לשונו: צוהר תעשה לתיבה ואל אמה תכלנה מלמעלה וגו', ריב"ש ע"ה אמר צוהר תעשה לתיבה, שתהיה התיבה שאדם מדבר בתורה ובתפילה מצהיר,

מו. וכמו שאמרו בגמרא (סנהדרין קה, ב) בפירוש שברכת בלעם 'מה טובו אוהליך יעקב' כוונתה על קיום בתי כנסיות ובתי מדרשות, וברכת 'משכנותיך ישראל' כוונתה על השראת השכינה, והיינו שעניינם אחד הוא, אבל מה שנעשה בזמן הגדלות במשכן וביהמ"ק נעשה בזמן הקטנות והגלות בבתי כנסיות ובתי מדרשות, וראה בגמרא שם שרק ברכה זו נתקיימה ואכמ"ל.

ושאבנו שם השפעות נפלאות של קדושה אשר מאירים לנו לכל זמן הגלות שבו אנו בכללות בבחי' יוסף ועבודתנו היא כדוגמת ענין משכן שילה כמבואר.

אמנם צריכים אנו להתאזר במידת יוסף הצדיק בהיותו בארץ מצרים שלא נפל ברוחו ועמד בעוז ותעצומות בכל הנסיונות, וכן אנו שנתרחקנו מעל אדמתנו ומעל שולחן אבינו שבשמים כדברי חז"ל (ברכות ד, א) ואנו במקום חושך וצלמות עם נסיונות קשים ברוחניות ובגשמיות ואין אנו זוכים לראות גילוי שכינה בפועל ממש, אבל יש להתחזק בכל התוקף ולדעת ולהאמין בכל לב בחשיבות עבודתנו ותפילותינו ולקבל עול מלכות שמים באהבה ובשמחה, ואזי מתגלה 'אהבת כלולותיך' בסוד אחדות נשמות כנסת ישראל ביתר שאת, שהרי אנו נמצאים במדבר בארץ לא זרועה והולכים אחר השי"ת במסירות נפש גדולה ומייחדים שמו בבתי כנסיות ובבתי מדרשות, וממליכים את השי"ת בכל הרואה לגלות כי לית אתר פנוי מיניה בכל העולם ממש.

להדיא להתפלל תפילה זה בציבור דווקא, לכן דווקא באופן שיקיים תקנתם יוכל לעורר כוח נפלא זה הגנוז בתיבות התפילה, שהוא באמת אור השכינה הקדושה הגנוז בתפילה, ומתעורר דווקא בכוח הרבים ובבחי' אחדות נשמות ישראל כמבואר^{מז}.

בזמן הגלות אנו בבחינת יוסף הצדיק וצריך לעמוד בנסיונות באמונה גדולה

והנה בזמן הגלות כלל ישראל הם בבחי' יוסף הצדיק ועניינו, כי ירד ירדנו למקום החושך והמיתה וגלינו מארצנו, ואין אנחנו יכולים לעלות ולראות ולהשתחוות בבית הגדול והקדוש שנקרא שמך עליו, וצריכים אנו עכשיו לברר את ניצוצות הקדושה ולגלות מלכות שמים בכל המקומות הרחוקים, וזה מעלת התפילה בימי הגלות בבחי' 'בכל הרואה' כמו שהיה במשכן שילה, כי יש בכוחנו להמשיך אור השכינה וייחודה הגם שאין אנו נמצאים בירושלים ובית המקדש. והיינו שבסדר זמני העולם היה זמן הבית בכללות כמו בחי' יהודה ודוד המלך

^{מז}. ובוודאי היה טוב ונכון אם היו יכולים לקבץ את כל ישראל אשר בכל עיר ועיר למקום תפילה אחד, ואכן כן היה המנהג רבות בשנים שהיה בעיקר בית תפילה אחד לכל אנשי העיר, אבל בכל אופן שהוא בעשרה שכינתא שריא ובכוח עשרה מישראל מעורר את כח אחדות הנשמות וגילוי השכינה.

ביאור דברי הרמב"ם בענין מצות עשה להתפלל בכל יום

ובזה יבואר דבר פלא שמצינו בלשון הרמב"ם, כי הנה ידועים דברי הרמב"ם שמצות עשה מן התורה להתפלל בכל יום, וזה לשונו בתחילת הלכות תפילה: מצות עשה להתפלל בכל יום שנאמר ועבדתם את ה' אלהיכם, מפני השמועה למדו שעבודה זו היא תפלה שנאמר ולעבדו בכל לבבכם אמרו חכמים אי זו היא עבודה שבלב זו תפלה, עכ"ל.

והנה הפסוק שממנו למד הרמב"ם מצות תפילה הוא בפרשת משפטים שנאמר שם 'ועבדתם את ה' אלוהיכם וברך את לחמך וגו' (שמות כג, כה), ואם נתבונן נראה שפסוק זה בא על מציאות של הסתר פנים, שהרי נאמר שם (כ-כא) 'הנה אנכי שולח מלאך לפניך לשמרך בדרך וגו'. השמר מפניו ושמע בקלו אל תמר בו כי לא ישא לפשעכם כי שמי בקרבך, ופירש רש"י שם: כאן נתבשרו שעתידין לחטוא, ושכינה אומרת להם 'כי לא אעלה בקרבך'. והרי לן שהפסוקים שם מדברים על זמן של חטא והסתר פנים אשר אין אלוהים בקרבנו והוא מסתיר פניו מאיתנו, ומדוע דווקא כאן נתגלה שורש מצות התפילה^{מח}.

ה.

בזמן הגלות אפשר לזכות למעלה וקירבה יתירה בעבודת התפילה

וזהו באמת תכלית ומהות ענין התפילה, לעורר אהבה הישנה בין קוב"ה ושכינתיה ולגרום יחוד ולהמשיך אור ושפע אלוקי לכל העולמות, והיא עבודה רבה אשר באה ביגיעה גדולה ובפרט בעת הגלות והריחוק שיש הסתר פנים נורא מאד, אבל אדרבה דווקא מי שמשיג בדעתו בעת הגלות והחושך את גודל האהבה והקירבה שיש להקב"ה עם כנסת ישראל ופועל ומעורר לזה זוכה לקירבה גדולה וחיובות עצומה בשמים.

שהרי בזמן שאהבה זו ניכרת וגלויה אין בה שום חידוש ופשיטא שהבא אל בית המקדש נהפך לאיש נעלה ומתמלא באהבת ה' וביראתו, אבל אם בזמן שיש הסתר פנים ואין נראה התגלות השכינה הוא עמל מידי יום ביומו בעת התפילה לגלות אהבה זו ולהתדבק בקונו ואינו מתייחס מן החושך והריחוק החיצוני, זוכה בזה לקירבה ודבקות פנימיים באופן נעלה מאד וזוכה להיות בעצמו משכן לשכינה בבחי' לב ירושלים.

^{מח} ובאמת הקשו על הרמב"ם אמאי לא הביא פסוקים אחרים כגון 'ולעבדו בכל לבבכם' אשר ממנו דרשו בספרי 'ולעבדו זו תפילה', ואכן הסמ"ג (מ"ע יט) הביא

בעת סילוק שכינה יש מעלה גדולה בענין התפילה

ותשובתו בצידו כי הן הן הדברים שביארנו לעיל שיש מעלה גדולה בענין התפילה דווקא בזמן הגלות, וכדחזינן שתיקון התפילה וסדריה נעשו בעיקר אחר חורבן ביהמ"ק, שדווקא בזמן שיש סילוק שכינה ואין לנו בית המקדש וכל ההנהגה העליונה הוא רק בבחי' 'הנה אנכי שולח מלאך לפניך'^{מט}, מוטל על שכמנו לברר כי מלא כל הארץ כבודו, ואף שנראה שאנו מרוחקים מאד ואין בנו השראת השכינה כבר נאמר (תהלים קלט, ז) 'אנה אלך מרוחק ואנה מפניך אברח', ואומר (שם, יב)

גם חושך לא יחשיך ממך ולילה כיום יאיר כחשכה כאורה, ואם יתאמן האדם לשבור כל המחיצות ויעבוד עבודה אמיתית עבודה שבלב זו תפילה, יזכה לבוא לשורש נשמתו מקור החיים ויאיר בו אור השכינה ביתר שאת, וכמבואר לעיל^י.

והעולה מכל הדברים שענין התפילה היא חיבור הנשמה על שורשה והתכללות עם כל הנשמות בסוד 'כנסת ישראל', היא השכינה הקדושה אשר כלל ישראל הם איברה, ובתפילה עולים כלל ישראל אל שורשם לשאוב אור גדול ממקור החיים כמו שהיה בזמן בית המקדש בעליה לרגל, ובזמן הגלות התפילה

פסוק זה ודלא כהרמב"ם, ועיין בכסף משנה על אתר בביאור הדבר. ובוודאי יש דברים בגו שנקט הרמב"ם מצות תפילה דווקא מפסוק זה.

מט. כמו שכתב רש"י שם על לשון הכתוב 'כי שמי בקרבו': מחובר לראש המקרא, השמר מפניו כי שמי משותף בו, ורבותינו אמרו זה מטטרו"ן ששמו כשם רבו, מטטרו"ן בגימטריא שד"י, ע"כ. וכתבו המקובלים (הרמ"ק בפרדס רימונים שער ט"ז פ"ד ואילך, וכן האריז"ל בהרבה מקומות) שבימי הגלות והחול ההנהגה העליונה מתלבשת במלאך מט"ט הנקרא עבד ושפחה דמטרוניתא ופועלת על ידו, והיינו שיש הסתר פנים בימי הגלות וההנהגה ע"י מט"ט כמו שנרמז בפסוק שם, ודווקא משם למדו את שורש מצות התפילה.

נ. ומעין מה שכתב האר"י ז"ל שקודם חורבן בית המקדש כמעט לא היו צריכים להתפלל (פע"ח שער התפילה פ"ז), וז"ל: והטעם הוא, כי קודם שחרב בית המקדש לא היה פירוד בין זעיר ונוקבא, ותמיד היו פנים בפנים כי מעולם לא היו מסתלקין המוחין מהם וכמ"ש אצלנו במקומו. ואמנם אחר שנחרב בית המקדש בעונותינו נסתלקו המוחין מזו"ג, ולכן אנו צריכין להתפלל תמיד בכל יום כדי להחזיר למקומן את המוחין כדי שיזדווגו זו"ג. אבל קודם שנחרב היו זו"ג פב"פ זיווגיהו לא פסיק וכמעט שלא היינו צריכין להתפלל, כי לא היה בהם חסרון ולא היו צריכין אל תפילתנו כדי להמשיך מוחין לזו"ג לזווגם פב"פ, כי מעולם לא היו מסתלקין המוחין מהם, עכ"ל"ק, והדברים נוראים ונפלאים.

וימינו תחבקני - א

לט

היא כבחי' משכן שילה ועבודת יוסף
הצדיק שעניינו לברר בכל הרואה
דלית אתר פנוי מיניה ומלוא כל הארץ
כבודו, וע"י התפילה בכוח הרבים
ובבתי כנסיות זוכים אף בזמן הגלות
לגלות שורש הנשמה ואור השכינה,
ולברר את הניצוה"ק ולגלות אור
האלוקי הנמצא בכל מקום.

וימינו תחבקני - ב

ענין חג הסוכות זמן שמחתנו בבחינת אהבה גדולה הנשפעת לנו אחר בירור הכלים והרחבתם וענין עבודת עמידה בנסיונות שניתנו לנו לצורך עלייה והמסתעף

וניזונין מזיו השכינה^{נא}, נתן לנו השי"ת ברוב רחמיו את ימי חג הסוכות זמן שמחתנו. וענין שמחה זו היא גם כן המשך וענין אחד עם הגילוי הנעלה של ימי ראש השנה ויום הכפורים, כי אין שמחה זו מצד הגשמיות, שהרי בפירוש אמרו חז"ל על זמן בית המקדש שלא ראו בו שינה בעיניים בימי חג הסוכות ושמחת בית השואבה^{יב}, ובכל זאת אמרו (סוכה נא, א) 'מי שלא ראה

א.

זמן שמחתנו המשך לעבודתנו בראש השנה וים הכיפורים

אשרינו מה טוב חלקנו ומה נעים גורלנו כי אחר עבור ימי הדין הגדולים והנוראים, אשר בו נעמדו כלל ישראל במצב נעלה ומרומם, וזכו למצוא את הטוב האמיתי ביום הכפורים אשר הוא בחי' עולם הבא כאשר אין בו אכילה ושתיה כלל אלא שיושבים ונהנין

נא. כמו שביאר האר"י ז"ל (שער הכוונות דרושי יום כפור, דרוש א), וז"ל: ואמנם האכילה ושתיה ההם [- של כל השנה] הם אכילה ושתיה גופנית נמשך מן חיצוניות אימא עילאה אבל ביה"כ יש וכו' עילוי יתירה בב' בחינות שנבאר וכו', וכיון שעלתה [- השכינה] שם איננה מתפרנסת מן אימא אכילה ושתיה גופנית מחיצוניותה כבתחלה אבל היא ניזונת מן המקום שאימא עילאה מקבלת וניזונת ורוחצת וסכה ושותה ואוכלת, וכל אותם ה' דברים אכילה ושתיה כו' הראשונים נתבטלו עתה לפי שהם באים לה ממקום גבוה ולכן אינם מושגים אלינו במששות רק בסוד הבל היוצא מן הפה וכו'. ולכן נצטוינו בה' מיני עינוים אלו שהם אכילה ושתיה כי נתבטלו ממנה עתה ביה"כ ואינה ניזונת אלא מהבל היוצא מפה עליון ולכן כנגדם תיקנו ה' תפילות ביה"כ כנגד ה' דברים אכילה ושתיה וכו', כי התפלות הם בסוד הבלים היוצאים מן הפה וכו', עיי"ש באריכות.

נב. כמו שאמרו במסכת סוכה (גג, א): תניא אמר רבי יהושע בן חנניה כשהיינו שמחים שמחת בית השואבה לא ראינו שינה בעינינו, כיצד שעה ראשונה תמיד של שחר,

ועיקר ענין חיבוק הימין מתגלה בסוד הסוכה כמו שביאר האר"י שהסוכה כשרה בשתי דפנות כהלכתן ושלישית אפילו טפח, והרי זה כדוגמת חיבוק ביד, כי כשמחבק את זולתו נראים שתי פרקי היד כשתי דפנות ארוכות, ועוד נכפף בקצה כף היד לסבב את זולתו והוא כעין הדופן השלישית הכשרה אפילו בטפח לבד. וביאור הדבר בדרך חסידות, שאחר העבודה הרבה שעמלו כלל ישראל בני א-ל חי לבחור בטוב ולרצות את בוראם בתרועה ובתענית, נגלה אליהם השי"ת כרחם אב על בנים ומחבקם וחופף עליהם באהבה רבה כמים הפנים לפנים, ולכן השמחה רבה בימים נעלים אלו.

שמחת בית השואבה לא ראה שמחה מימיו, ללמדנו ששמחה זו היא נעלית מכל גדרי הגשמיות והיא שמחה רוחנית בטהרתה.

וכבר יסד לנו מרן האר"י ז"ל (שער הכוונות דרושי ר"ה וחג הסוכות) שימי ירח האיתנים מתחלקים בסוד הכתוב (שה"ש ב, ו) 'שמאלו תחת לראשי וימינו תחבקני', מראש השנה ועד יום הכפורים הוא בבחי' שמאלו תחת לראשי, שאז זמן עבודת בירור הדינים והמתקתם, ובימי חג הסוכות אזי ימינו תחבקני בבחי' חסדים ואהבה רבה הנמשכים בחג הסוכות, עדי יבוא יום שמיני עצרת החג הזה הוא עת יחוד כנסת ישראל עם דודה כנודע.

משם לתפלה, משם לקרבן מוסף, משם לתפלת המוספין, משם לבית המדרש, משם לאכילה ושתייה, משם לתפלת המנחה, משם לתמיד של בין הערבים, מכאן ואילך לשמחת בית השואבה.

ג. וכמשל הנפלא שכתב הרה"ק בעל יושר דברי אמת (קונטרס השני), וזה לשון קדשו: אשריהם ואשרינו מה טוב חלקינו שהשי"ת בחר בנו והפליא עצה לנו על כל דבר ודבר בעתו, כי אחר עבור ימים האלו מתחיל חג הסוכות וכמשארז"ל שמאלו תחת לראשי מר"ה עד יוה"כ ומיוה"כ עד הסוכות הוא וימינו תחבקני וכמ"ש בכוונת האריז"ל. והענין הדבר, כי אחר שנמתקו הדינים למעלה מנפשותינו, והדינים נקראים שמאל, אח"כ מתגלה לנו שמחת השי"ת, ששורש השמחה הוא מתחלת בטהרת הנפש לפני השי"ת בתשובה, אבל אז בעת התשובה הדבר בהעלם מחמת שבירת הלב אבל אח"כ מתגלה התענוג והשמחה וזהו חג הסוכות זמן שמחתנו. וכמשל האב והאם שרוצים ליסר בניהם להרחיקו מדרך השקר שהלך בה ומגביה הרצועה והשבט עליו והוא מפחד ובוכה ונופל תחת כנפי אביו ואמו ומבקש מהם סליחה ומחילה ומחבקם ומנשקם והם אעפ"כ מחזיקים השבט עד שמבינים שחזר ובוכה בלב ונפש מר מאד אזי זורקים את השבט ומקבלים אותו ומשימים אותו בצל כנפיהם, וזה ענין שמאל דוחה וימין מקרבת הנאמר בתינוק. והנמשל מובן כי בר"ה ויוה"כ נגבה הרצועה והשבט שהם הדינים

מילי דמלכא

שבעים שנה לגאולה טבעית כזאת ע"י מלכי פרס, ועוד זאת שעברו נסיונות קשים וגם נכשלו בחטאים כאלה.

והנה כשעלה עזרא מבבל מיד נטל על שכמו להציל את העם מבאר שחת, והחזירם בתשובה שלמה לאביהם שבשמים ויסד את כל התיישבות כלל ישראל בארצם בשנית אחר הגלות כמבואר בספר עזרא באריכות. ובספר נחמיה (פרק ח) כתוב שנאספו כל העם ביום ראש השנה אל עזרא הסופר, וקרא לפניהם את ספר התורה מפורש ושום שכל, ואז בכו כל העם בכיה רבה בתשובה שלמה, ולמחרת ראש השנה העבירו קול בכל הערים ובירושלים שצריך להביא עצים ועלים ולעשות סוכות, ואחר כך נאמר (שם, יז) 'ויעשו כל הקהל השבים מן השבי סכות וישבו בסכות כי לא עשו מימי ישוע בן נון כן בני ישראל עד היום ההוא ותהי שמחה גדולה מאד'.

והנה כבר נתבאר במסכת ערכין (לב, ב) שבוודאי אין פסוק זה כפשוטו וכמו שהקשו שם 'אפשר בא דוד ולא עשו סוכות עד שבא עזרא',

להמשיך אהבה ושמחה לכל השנה ובוודאי שרצון הבנים האהובים להמשיך עליהם אהבה זו לכל השנה כולה, ולא להסתפק בכמה ימי שמחה מידי שנה בשנה, אלא לחיות באופן זה ואהבה זו בכל העתים והזמנים, ויש להתבונן ולעבוד בהכנת כלים ראויים ונכונים להמשיך עלינו השפעה זו גם אחר עבור הימים הקדושים האלו, ונבוא להרחיב באחד מן היסודות העיקריים הנצרכים לעבודה ופעולה זו.

פעולת עזרא עם עולי בבל אחר הגלות וביטול יצרא דעבודה זרה

הנה בעת עליית כלל ישראל מבבל בסוף גלות בבל היו כלל ישראל במצב ותקופה קשה, וכמו שאמרו חז"ל (ברכות ד, א) ראויים היו ישראל ליעשות להם נס בימי עזרא כדרך שנעשה להם בימי יהושע בן נון אלא שגם החטא, וכידוע שנכשלו בנשים נכריות וכמה חטאים ופגמים והיו בשפל המצב מאד, וגם היו נפולים מאד ברוחם וכי לזה קיוו וציפו כל

וכוחותם וזהו ויגבה ה' צבאות במשפט, עד שאנו שבים אליו ית' באמת, ואח"כ מזרקים השבט והדינים והשי"ת מניסנו לתחת כנפיו שהוא הסוכה שמצוה זו היא קדושת השי"ת ב"ה והשראתו והיא פריסת סוכת שלום על נפשותינו ויחביאנו צל ידו תחת כנפיו נחסה, וכבר נאמר זה בכתבי האריז"ל ענין החיבוק המרומז בסוכה כמו אדם שמחבק את בנו באהבתו אותו ובזרועותיו יקיפנו וסוכך עליו בראשו והזרוע הוא שתיים כהלכתן ושלישית אפילו טפח כי הם שני פרקים ארוכים והג' הטפח והיד ע"ש בכתבים, והכל משל ועלילה לענין החיבוק והתקרבתנו להשי"ת בשמחה וטהרת הנפש, עכ"ל"ק.

שהיה לו מילתא בטעמא בזה. ונקדים תחילה במה שכתב הרה"ק האהבת שלום זי"ע (פר' וזאת הברכה ד"ה תורה צוה), שכל אדם צריך להשלים את עצמו בבחינת ו' המדות וכל אחד יכול לבוא לזה, כי היא ירושה לנו מאבותינו שהורישו לנו נפש טהורה ותשוקה לעבודתו יתברך וירושה אין לה הפסק, אבל יש בחינת מתנה היא ענין הג' מוחין אשר למעלה מהמידות, ולהם אין כל אדם זוכה אלא אם כן נתנו לו מתנה זו מן השמים, ובשבת קודש אפשר לזכות בזה כאשר מרומז בקידוש שמתחיל יום ה'שישי, שאותיות י"ה הם בחי' המוחין כנודע, ואחר שמתקן את ו' המידות בימות החול יכול לזכות למתנת המוחין בשבת קודש, עיי"ש¹.

והנה כששלח משה את המרגלים לתור את הארץ נאמר (במדבר יג, טז) ויקרא משה להושע בן נון יהושע, ופירש רש"י שהתפלל משה

אלא שיש כאן כוונה אחרת, ולחד מ"ד אמרו שם בגמרא שהכוונה לביטול יצרא דעבודה זרה, שעזרא ביקש עליו רחמים ונתבטלי², וזכותו של עזרא הגינה על ישראל כמו סוכה, ומה שאמר הכתוב 'כי לא עשו מימי ישוע בן נון כן' הכוונה על ביטול יצרא דע"ז שלא נעשה עד הנה, ולכן הזכירו דווקא את יהושע והחסירו את ה' משמו, כי היה עליו טענה במה שלא ביטל יצר זה, כי כבר היה לו זכות ארץ ישראל [שלא כמשה רבן] והיה יכול לבטלו, וכיון שלא ביטלו נזכר לגנאי, עכ"ד הגמרא שם.

ביאור ענין יהושע שלא ביטל יצרא דע"ז

ובתחילה יש לבאר ענין יהושע שלא ביטל יצרא דע"ז, שהרי בוודאי לא חשיד יהושע שנתרשל ולא עשה כן בלא סיבה, ופשוט

נד. כמבואר בסנהדרין (סד, א) בביאור פרק ט' בספר נחמיה, שעקו בני ישראל אל ה' על יצרא דע"ז שהחריבה את ביהמ"ק הראשון ועדיין מרקד ביניהם, וישבו על זה בתענית עד שניתן בידיהם, עיי"ש.

נה. וכמו שביאר הרה"ק בעל התניא בכמה מקומות שיש ב' בחינות אהבת ה', יש אהבה לה' המסותרת בלב כל איש ישראל וצריך לגלותה בפועל, אבל יש אהבה עילאה בעונג ושמחה עצומה שהיא באה לאדם רק בדרך מתנה אחר שנתייגע ביראת ה', והא לך קצת מלשונו בזה (אגרת הקודש פ"ח): כתיב מה יפית ומה נעמת אהבה בתענוגים. הנה ב' מיני אהבות הן, האחת אהבה בתענוגים דהיינו שמתענג על ה' עונג נפלא בשמחה רבה ועצומה שמחת הנפש וכלותה בטעמה כי טוב ה', ונעים נעימות עריבות עד להפליא מעין עוה"ב ממש שנהנין וכו', וע"ז כתיב שמחו צדיקים בה' ולא כל אדם זוכה לזה, וזו היא בחינת כהנא ברעותא דלכא

מקבלים פחד גדול מראיית ערי הכנענים וכל תהלכותיהם, אבל יש להתבונן ולהשליט המוח על הלב, שהרי מי נלחם במי, מצד אחד עומדים הכנענים וכנגדם עומד הקדוש ברוך הוא מלך הארץ, ובוודאי כל הכוחות שבעולם אינם נחשבים כלום כנגדו, וזה שאמרו יהושע וכלב 'זה' איתנו אל תיראום' (במדבר יד, ט), כי אף שמצד ההרגשים והמידות יש לכם לחשוש, אבל התבוננו נא בכוח המוחין וראו שאין בזה כל פחד, שהרי ה' אלוקינו איתנו והכל כאין ואפס נחשבו נגדו. וכוח זה של מוחין הכניס משה רבינו ליהושע בבחי' מתנה בתפילתו 'י"ה יושעך מעצת מרגלים', כי ע"י בחינת המוחין שהם י"ה לא יתפתה לשמוע בקול המרגלים, ויבין את הענין לאשורו.

עליו י"ה יושעך מעצת מרגלים, וצ"ב. והענין בזה הוא שבאמת צדקו לכאורה המרגלים, שהרי בעיניהם ראו שיש לכנענים ערים גבוהות ובצורות בשמים וגם בני ענקים יש שם ולפי דרך הטבע אי אפשר לנצחם, ואיך שייך לעשות מלחמה עם אנשים חזקים כל כך. אמנם, דבריהם נכונים רק ע"פ סדר המידות, שהאדם בראותו ענין חזק ונורא הוא מתפחד ונבהל ולבבו נע כנוע עצי יער, אבל מצד המוחין אין מקום לבהלה ופחד חיצוני ויש להתבונן בפנימיות ועומק כל דבר אם כן הוא באמת כמו שנראה לעין.

עבודתו של יהושע בבחינת מוחין וענין כיבוש יריחו

וזה היה טענתם של יהושע וכלב, כי הן אמת שבהשקפה ראשונה

שבזוה"ק וע"ז נאמר עבודת מתנה וגו' והזר הקרב וגו', כי אין דרך להשיגה ע"י גיעת בשר כמו היראה ששואלין עליה יגעת ביראה וכו', אבל אהבה רבה זו [אהבה בתענוגים] נופלת לאדם מאליה מלמעלה בלי שיכין ויכוון לה, אך ורק אחר שנתייגע ביראת הרוממות והגיע לתכלית מה שיוכל להשיג ממנה לפי בחינת נשמתו אזי ממילא באה האהבה בתענוגים מלמעלה לשכון ולהתייחד עם היראה וכו'. והשנית היא אהבה ותאוה שהנפש מתאוה ואוהבת וחפיצה לדבקה בה' לצרור בצרור החיים וקרבת אלהים טוב לה מאד ובו תחפוץ, ורע לה מאד להתרחק ממנו ית' ח"ו להיות מחיצה של ברזל מהחיצונים מפסקת ח"ו, ואהבה זו היא מוסתרת בלב כלל ישראל אפילו ברשעים וממנה באה להם החרטה וכו', וע"כ עבודת האדם לקונו היא להתחזק ולהתגבר על הקליפה בכל מכלל כל דהיינו מתחלה לגרשה מהגוף לגמרי ממחשבה דו"מ שבמוח ולשון ורמ"ח אברים ואח"כ יוכל ג"כ להוציא ממסגר אסיר בחוזק יד דהיינו להיות חזק ואמיץ לבו בגבורים להיות האהבה המסותרת נגלית בגילוי רב בכל כחות חלקי הנפש שבגוף וכו', עיי"ש באריכות בזה.

ברור ופשוט שהשיי"ת מנהיג הכל ובידו הכל, ואם רצונו ית' ליתן את יריחו וארץ ישראל ביד בני ישראל בוודאי שכן יהיה הדבר, ודי לתקוע בשופר ולהתפלל אל ה' ולבטוח עליו והוא יעשה, וזה היה שורש לכל כיבושי ארץ ישראל שיהיו בבחינת מוחין דגדלות ללא שום פחד ומורא¹¹.

תפילת עלינו לשבח בבחינת מדרגת יהושע בן נון

וביתר עומק יתבאר, כי הנה כתבו הקדמונים (פירוש התפילות לרוקח, מלכיות ר"ה; ספר המצבים ד"ה עלינו) שתפילת עלינו לשבח חיברה יהושע בן נון בעת כיבוש יריחו. והנה כל

ובל פעולת יהושע בכיבוש הארץ היה על דרך עבודת המוחין הזאת שנתן לו משה רבינו, כמו כיבוש יריחו שהיה הכיבוש הראשון בארץ ישראל ושורש לכל הכיבושים, ומבואר בכתוב שכבשוהו בדרך נס ע"י תקיעת שופרות עד שנפלה חומת יריחו מאליה. ולכאורה יפלא מאד וכי עושים מלחמה עם שופרות, ולמה לא עשה יהושע לכל הפחות השתדלות של מלחמה טבעית כדרך כל העולם. ולפי הנתבאר לעיל לא קשה כלל, כי שורש כל עבודת יהושע היה מכח מתנת המוחין שקיבל, ומצד המוחין אין מקום כלל להתפעל ולחשוש מחומת יריחו וכיו"ב ואין שום צורך לעשות השתדלות טבעית, כי הדבר

---

11. והרה"ק מבארדיטשוב זי"ע (קדושת לוי פר' קרח) חילק בזה בין מלחמת יריחו לשאר המלחמות בארץ ישראל, וביאר באופן נפלא את השייכות בין משה רבינו ליהושע שנתגלה במלחמת יריחו, וזה לשון קדשו: הענין, כי הנה היה דור המדבר ודור שנכנסו לארץ ישראל, והנה דור המדבר, הלשון 'מדבר' הוא 'דיבור', שפעלו הכל בדיבור, כי יש צדיקים אשר הם פועלים הכל בדיבור ואין צריכין לשום עשיה, ודור שנכנסו לארץ ישראל מרומז על העשיה, שהיו צריכין לעשות איזה פעולה. ולכן יהושע כאשר נלחם עם ל"א מלכים היה צריך לעשות איזה מעשה עם הכידון והאורב (יהושע ת. יח - ט), אבל משה שהיה בדור המדבר לא היה צריך לעשות שום פעולה, רק פעל הכל בדיבור. וזה שכבש יהושע את יריחו הכל בדיבור 'עלינו לשבח' כמבואר בדברי רבותינו ז"ל, הוא מחמת שיריחו כבש בשבת (ירושלמי מו"ק פ"ב ה"ד; ב"ר מז, י), ומבואר בכתבי האר"י ז"ל (על' שער מאמרי רז"ל ברכות כח, ב; ס' הליקוטים פ' בראשית) שהשכל שיש להרב בחול יש לתלמיד בשבת, והיה בו אז השכל שהיה למשה בחול, ומשה פעל הכל בדיבור, ובזה הבחינה כבש יהושע יריחו בשבת על ידי הדיבור, אבל בעי ובשאר מלחמות היה צריך לפעולה, עכ"ל"ק.

ומבואר בדבריו הק' כעין מה שנתבאר, שיהושע כבש את יריחו בכח המוחין של משה רבו, ולדברינו הרי שיהושע קיבלת את מוחין אלו בתורת ירושה ממשה

יורד בחי' אור המקיף לכל ג' עולמות ולכן החיצונים מתבטלים בשבח הזה. ובהמשך הענין שם כתב בזה"ל: הנה בתחילה מן עלינו לשבח עד ואנחנו משתחיים וכו' צריך לכוון כוונה הראשונה והיא לתת שבח וגדולה להשי"ת בכל הד' עולמות אבי"ע של צד הקדושה שבהם ולייחדם יחד, כדי שע"י כן יתגרשו הקל"י משם, כי ע"י סיפור שבחו ית' וגנות הקל"י הם נבנעים והולכים להם וכו', ואח"כ מן ואנחנו משתחויים ואילך יורד אור המקיף בכל העולמות ואז מתגרשים הקל"י, עכ"ל"ק הנוגע לענייננו.

והרי לן שבשעת כיבוש יריחו חיבר יהושע תפילה נוראה כזאת שכל עניינה הוא הכנעת הקל"י וכוחות הטומאה בדרך ממילא, כי ע"י הארת אור מקיף גדול ונורא לדעת כי ה' הוא האלוקים מתבטלים כל הקל"י והחיצונים, ושוב אין צריך כלל לעשות מלחמה וכיבוש בדרך הטבע, כי נתגלה האמת הפנימית של חיות כל יצורי העולם וממילא נתפרדו כל פועלי או"י.

ענין תפילה זו סובב והולך על קוטב ההשגה האמיתית אשר 'אמת מלכנו אפס זולתו' ואין שום מציאות מבלעדו יתברך, כלשון הפסוק הנאמר שם 'וידעת היום והשבות אל לבבך כי ה' הוא האלוקים בשמים ממעל ועל הארץ מתחת אין עוד'. והיא השגת יהושע מצד בחינת המוחין כמו שנתבאר, ובכוח זה הלך וכבש את כל ארץ ישראל.

והנה ביאר לן מרן האר"י עומק ענין תפילה נוראה זו (שער הכוונות סוף תפילת שחרית), ונעתיק קצת מלשון קדשו בזה: הנה השבח הזה [- עלינו לשבח] צריך לאומרו אחר סיום כל תפילה מג' תפילות שחרית מנחה וערבית וכו', והנה הוא שבח גדול מאד מאד וכו'. ואמנם אנו יראים פן בירידתם [- של עולמות ב"ע ושפע הקדושה] יתאחזו הקל"י שם ויקחו מן השפע ההוא, ולכן אנו אומרים שבח הזה של עלינו לשבח כי ע"י זה השבח מתבטלים החיצונים ואינם יכולים להתאחזו בקדושה וכו', כי אור המקיף הוא המבטל התאחזות הקל"י בקדושה, ועתה בשבח עלינו לשבח

רבינו, ובשבת האירו בו ביותר כמושנ"ת לעיל מדברי האהבת שלום בסוד י"ה. ובמלחמות אחר יריחו היה באמת באופן אחר קצת, ויתכן שהיה זה מפני ירידת הדור במעשהו של עכן, אבל בוודאי שהאירו מוחין אלו בכל כיבושי ארץ ישראל שבכל ימי חייו של יהושע נעשו בדרך נס ופלא בהשגחה גלויה, בעצירת השמש ובאבני אלגביש שירדו מן השמים כנודע, והבן.

ז. וכמו שדיבר בקדשו מרן הבעש"ט הק' פעמים רבות "כשיודע האדם שאלופו של עולם הוא בכל תנועה שבעולם אז יכול לסבול הכל ואז אין פרץ וכו', וכן שמעתי

אמונה אשר אין עוד מלבדו, אשר היא היא כוונת תפילת עלינו לשבת, ואז נמשך אור מקיף גדול מאד המסמא את עיני החיצונים ומסתלקים והולכים להם, וזוכה האדם לשפע קדוש וטהור. וכוח זה של אור המקיף הוא מקיף את האדם גם אחר התפילה, שיהיה נשמר ומוקף באור קדוש מפני החיצונים, ולא ירעו ולא ישחיתו לבוא אל הקודש ולהזיק לאדם המאמין בה' אלוקיו בכל לבו.

**יהושע לא נצרך לביטול יצרא
דע"ז מצד הגילוי הגמור של
מלכות ה' שנתגלה על ידו**

ובמבואר לעיל זאת היתה עבודת יהושע בן נון, להגביר את המוחין ולדעת בידיעה אמיתית אשר אין עוד מבלעדי ה' ואפס זולתו, ואכן זכה לנצח את הקלי' ממש באופן זה, כי אחר שתקעו ישראל בשופרות¹²

**קטרוג המקטרגים על כל שפע
והשתקת קטרוגם**

והוא באמת ענין הנצרך אחר כל תפילה כדברי האר"י ז"ל, כי באמת כל תפילה שמתפלל איש יהודי אל ה' בכוונה מתקבלת היא למעלה, ונשלח אל האדם שפע קדוש למלאות את בקשותיו ומשאלותיו, וכמו שאמרו רבותינו בפירוש (ברכות לד, א) על הברכות האחרונות שבתפילת שמו"ע 'אחרונות דומה לעבד שקבל פרס מרבו ונפטר והולך לו', כי בעצמותה של כל תפילה מונח ענין קבלת הפרס של תפילה זו.

אמנם מי מעכב בזה, שאור שבעיסה שהוא הסט"א וכת דיליה שמקטרגים על השפע ואומרים שאין האדם ראוי לה, וגם אם אכן ראוי האדם לשפע זה מקטרגים הם שגם להם יהיה מגע יד בזה השפע, ולכן צריך האדם להתאזר בכוח גדול של

אחר כך ממורי כי בידיעת אדם שה' יתברך מלא כל הארץ כבודו וכל תנועה ומחשבה הכל ממנו יתברך, אף אם יעלה היפך בכמה דברים ממשמעות הפירוש של התפילה, מכל מקום בידיעה זו יתפרדו כל פועלי און וכו'" (כתונת פסים ד"ה אלופנו מסובלים). וכן כתב בסה"ק תולדות יעקב יוסף (ריש פר' בראשית): בתיקונים (תיקוני הזוהר תיקון כ"ו) אני ה' לא שניתני (מלאכי ג', ו) אבל לגבי חייביא אשתני הקדוש ברוך הוא, ואסתתר בכמה לבושין ובכמה כיסוין וכו', **אמנם כתבתי לקמן דשמעתי ממורי שאם ידע האדם שהקב"ה מסתתר שם אין זה הסתרה, כי נתפרדו כל פועלי און**, וזהו שאמר ואנכי הסתר אסתיר פני מהם, רצה לומר שיסתיר מהם שלא ידעו שהקב"ה שם בהסתרה זו וכו', עכל"ק, והדברים ידועים.

נח. ואולי יש לרמז בענין תקיעת השופר שם, שהוא ע"ד הטעם הראשון שכתב רבינו סעדיה גאון בטעמי תקיעת שופר: מפני שהיום תחילת הבריאה שבו ברא הקב"ה העולם ומלך עליוף וכן עושים המלכים שתוקעין לפניהם בחצוצרות ובקרנות

אבל מכל מקום היה לחז"ל קצת טענה בזה, כי היה צריך יהושע לרדת קצת ממדרגתו הגדולה והנוראה, ולחשוב על הדורות הבאים לעת כזאת שכבר לא יראו התגלות יד ה' באופן גדול כל כך, שאז שייך מציאות שיתפתו ח"ו ללכת אחר הבל האלילים, ולפעול מיד לבטל את יצרא דע"ז מכל וכל, כדי שלא יהיה בעתיד כל נזק ממנו. ולמעשה לא עשה יהושע כן, ונעשה נזק והרס גדול מיצר עבודה זרה, עד שבא עזרא וביטלו לגמרי והאלילים כולם נעקרו מן הארץ.

ב.

יקשה מה היה כוחו הגדול של עזרא

והנה יש להבין מה היה כוחו הגדול של עזרא שהצליח לבטל יצרא דע"ז, כי באמת בדורו של עזרא היו אנשים חלשים מאד והיו בשפל המצב ממש, אחר חורבן בית המקדש הראשון ושבעים שנות הגלות, ונכשלו בחטאים גדולים והיו רחוקים מאד מגדלות כלל ישראל בזמן ביהמ"ק הראשון, ואיך יתכן שדווקא אנשים אלו הצליחו לעשות דבר גדול כזה

נפלה חומת יריחו מאליה ושקעה בארץ, ונתגלה שהשי"ת הוא המנהיג את הכל וברצותו יפלו תחתם כל כוחות הטומאה כהמס דונג מפני האש, ואין מניעות ונסיונות כלל, כמאמר דוד המלך ע"ה (תהלים לו, ז) 'דום לה' והתחולל לו', ואז 'ועוד מעט ואין רשע והתבוננת על מקומו ואיננו' (שם, י).

ובזה יבואר דעתו של יהושע בן נון שלא ביטל יצרא דעבודה זרה, כי באמת לפי גודל מדרגתו ומדרגת כלל ישראל בדור ההוא זכו לראות עין בעין את הנהגת השי"ת בעולמו בגילוי גמור, וכל מניעות הסט"א וחילותיו היו אצלם כאין וכאפס, כי כמבואר לעיל היתה עבודתם במוחין גדולים לידע ולהודיע כי אין כה' אלוקינו בכל הארץ, ולכן לא ראה יהושע צורך וחשיבות בביטול יצרא דע"ז, כי אחר שזוכים לראות בחוש את גדלו וידו החזקה של מלך מלכי המלכים אין שום פיתוי ורצון בעבודת האלילים הנפסדים, ונחשבו אצל יהושע ודורו כהבל ממש אשר אין ראוי להביט בזה כלל, כי נגלה כבוד ה' וכל בשר רואים בחוש את ישועתו.

להודיע ולהשמיע בכל מקום תחילת מלכותו וכו', וכן אמר דוד 'בחצוצרות וקול שופר הריעו לפני המלך ה', עכ"ל. והיינו שיש בשופר משום ענין גילוי המלכות, ואולי זה היה טעם תקיעת שופרות בכיבוש יריחו, לגלות ע"י השופר כי המלכות של השי"ת הוא ובידו הכל ואפס זולתו כמבואר.

הבנין ולא יצא ממנו כלום, ונראה אדם פשוט ככל המון העם.

ובאמת, יש לכל אחד לחשוב חשבוננו של עולם בעצמו, והרי היה לי שאיפות גדולות עד מאד ורצייתי לגמור את כל הש"ס, ורצייתי להתפלל כל יום בכוונה עצומה ולהגות בתורת ה' יומם ולילה, ומה נעשה עמדי כהיום הזה, והרי לדעת ש"ס אינו דבר קשה כל כך, ואפילו אם ילמד אדם רק עמוד אחד ליום בהתמדה גדולה יגמור אחר כחמש עשרה שנים את כל הש"ס, ולמעשה רוב העולם רחוקים מאד אפילו מדבר זה, וצריך להתבונן מה נעשה כאן ואיך דעך ונעלם האור וההתלהבות הגדולה שהיה בימי הנעורים.

והנה בוודאי שדבר זה הוא מפעולות היצה"ר, כי יודע הוא שאם יאמר לבחור ואברך חסידי לעבור עבירות גרועות ושפלות לא ישמע לו, על כן רק מבטל ומבלבל את האדם ואומר לו שאינו שווה לכלום וממילא לא יצמח ממנו שום דבר, והאדם שומע לו ונעשה יורד מטה מטה בעבודת ה', עד שבא למצב שעושה טובה שלמה להקב"ה שלומד ומתפלל קצת, ואינו מבין מה רוצים ממנו וכיו"ב. אבל עכ"פ צריך להתבונן

שלא עמדו בו אנשים גדולים כירבעם בן נבט ומנשה מלך יהודה^{יט}.

ומלשון הכתובים נראה שהיה לזה שייכות עם עבודת התשובה הגדולה שעסקו בה בראש השנה, שבכו כל העם בכיה רבה כמבואר לעיל, ואמר להם עזרא לכו אכלו משמנים ושתו ממתקים וגו', ואחר כך עסקו במצות סוכה שבה נרמז ענין ביטול יצרא דע"ז כמו שאמרו בערכין כנ"ל, והענין צריך ביאור נכון על מכונו.

ענין הנפילה אחר התעוררות לעבודת ה' בימי הנעורים

ונקדים בתחילה להעמיק ולהתבונן בענין דק שצריך ביאור וברור רב, ונאחז מעט בקצה המטה לפענח צפונות ותעלומות ענין זה.

הנה ראה ראינו בסדר העולם שהרבה פעמים יש נערים או אברכים בראשית דרכם שיש להם שאיפות גדולות מאד ולבבם בוער לה', ולפעמים ממש אפשר לומר על בחור או אברך צעיר שנראה שעומד הוא להאיר את כל העולם ויגדל לבעל מדרגה והשגה, ואחר זמן מועט פתאום נראה שנפל היסוד ונפל כל

^{נט}. ירבעם היה גדול בתורה עד שהיו כולם כעשבי השדה נגדו, וכשביקש ממנו הקב"ה לחזור בתשובה לא הסכים כי אמר לו הקב"ה שלא הוא יעמוד בראש אלא דוד המלך, כמבואר בסנהדרין (קב, א). וכן מנשה הרשיע מאד בעוון עבודה

מילי דמלכא

וענין זה הוא הנודע בשם העלאת המדות לשורשם, והגם שאין לנו השגה בעבודה זו, אבל יש כמה עניינים המסתעפים ממנה ושייכים לכל אדם. והא לך לשונו הטהור של בעל התולדות זי"ע: "והחכם אשר עניו בראשו יודע מן המחשבות זרות, לברר הפנימיות שבו, שהוא ניצוצות קדושות שנכנסו בתוך הקליפות ונעשו מחשבות זרות, ובדרך משל שאם בא לו הרהורי תאוות וכו' הוא מצד חסד כמו שנאמר אשר יקח את אחותו וגו' חסד הוא, ויבין שאם יש לה לזה תאוה מצד ניצוץ אחד קדוש שיש לו, אם ירבק את עצמו בשורש של זה התענוג, ששם הוא התענוג בלי קצבה וערך, וכן בהרהור עבודה זרה חס ושלוה, ושפיכות דמים שהוא קו

בשורש הדבר, היכן נקודת תחילת הנפילה והיאוש, ומה נעשה עם כל התלהבות האדם ושאיפותיו הגדולות.

העלאת המדות הנפולות אל שורשם

ולבאר קצת בעומק הענין יש להקדים יסוד עמוק ממרן אור שבעת הימים הבעש"ט הק' זי"ע, והגם שהוא דבר דק וענין פנימי ולא כל מוחא סביל דא, אבל רבותינו תלמידי הבעש"ט הוסיפו על ענין זה ובנו בו בניינים ועשו לו אזניים שנוכל גם אנו להבין מעט מענין זה שיש בו תועלת גדולה בכלל, ובפרט בזמן שמחתנו אשר הוא זמן תשובה מאהבה כנודע^פ.

זרה, וחזר בתשובה רק כשבאו עליו צרות ורעות והלך בשבי מלך אשור כמבואר בספר דברי הימים (ב' פרק ל"ג).

ס. כמו שיסד לנו בספה"ק קדושת לוי (שבת שובה ד"ה מי א-ל): "ואחר יום הכפורים כשעוסקין במצות סוכה ולולב וד' מינים, וצדקה כיד ה' הטובה בנדבה, וחיבה לעבוד את עבודת ה' בשמחה וטוב לב, אזי התשובה הזאת 'תשובה מאהבה'. וידוע מאמר חכמינו ז"ל (יומא פו, ב) שעל ידי תשובה מיראה הזדונות נהפכו לשגגות, ועל ידי תשובה מאהבה הזדונות נהפכו לזכיות, כאשר איתא שם. והקב"ה ברוב רחמיו וחסדיו הרוצה בתקנת השבים לפניו באמת ובאהבה, כאמור (נוסח תפילת ימים הנוראים) ולא תחפוץ במות המת כי אם בשובו מחטאיו וחייה, על כן בחג הזה שאנו באים לחסות בצל שדי, על ידי מצות ומעשים טובים מאהבת השם יתברך, אז מונה העונות לידע כמה מצות יהיו חילוף העונות. מה שאין כן עד סוכות שהוא מיראה אזי לא ימנה כלל, שעדיין הם שגגות. אמנם בסוכות שאז הוא מאהבת השם, אז השם יתברך מונה וסופר העונות, כדי שיתהפכו לזכיות ויהיו מליצים טובים על ישראל. וזהו פירוש 'ראשון הוא', שנקרא החג הזה ראשון, כי לו משפט להקרא ראשון על שיש בו מעלת חשבון העונות.

זה הניצוץ, ביאר המגיד ממעזריטש זי"ע ביתר עומק על כל עבודת ה', כמו שכתוב בספ"ק אור לחיים בשמו, וזה לשון קדשו (פר' בראשית): הרב בוצינא קדישא מו"ה דוב בער זללה"ה אמר פירוש הגמרא בראתי יצר הרע בראתי לו תורה תבלין (קדושין ל, א), והלא אין המשל דומה לנמשל, כי בבשר משימים תבלין, והעיקר הוא

שמאל, והאריכות בזה הוא סכנה, והמשכיל ידום, עכל"קסא.

כח ההתלהבות בעבודת ה' הבא מן היצר הרע

וענין זה של ניצוץ קדוש הנמצא בכל התאוות והתענוגים והאדם צריך להעלותו לשורשו ולהתדבק בשורש

סא. וחזר ושנה יסוד זה פעמים רבות, כגון בפרשת ויקהל (ד"ה וחזר השואל) בזה"ל: "ושמעתי בשם מורי מופת על זה מן המחשבות זרות שבאין לאדם באמצע התפילה מסוד השבירה ורפ"ח ניצוצין שצריך האדם לברר בכל יום, והם באים שיתקן אותם ולהעלותן, ואין מחשבה זרה של יום זה דומה למחשבה זרה של מחר, והוא בחון למי שנותן לב על זה, וכאשר שמעתי ממורי איך לתקן מחשבות זרות, אם הוא הרהורי נשים יכוון להעלותם ולדבקן בשורשן שהוא חסד בסוד ואיש אשר יקח את אחותו וגו' חסד הוא (ויקרא כ, יז), ומחשבת עבודה זרה פגם בתפארת ישראל, ודי בזה, עכל"ק. והרה"ק בעל מאור עיניים האריך לבאר ענין זה בכמה מקומות, וכגון מה שכתב בפרשת שמיני: ונבאר את זה כי הנה נצטוינו ואהבת את ה' (דברים ו, ה) כי אהבה הוא חסד כד"א ואהבת חסד (מיכה ו, ח), וחסד ה' מלאה הארץ, כי למשל כל תענוגי העולם הם האהבות שהאדם אוהב תענוגים, והנה נצטוינו על ידי התורה לאהוב את ה' ולא אהבה חיצונית כי האהבות הגשמיות הם שירדו מלמעלה מעלה עד שבאו לכאן לארץ ומאן דנחית מדרגיה קרי ביה וימת שנתגשמו הדברים הגאהבים, אבל קודם בואם לארץ בהיותם בשרשם קודם שנבראו וירדו לארץ היינו בהיותם בבוא יתברך אז היו בדקי הדקות ברוחניות, וזהו מה יפית ומה נעמת אהבה בתענוגים (שיר השירים ז, ז) היינו שבתוך תענוגי העולם הזה הפנימיות שבתוכם הוא אהבה של הבורא ברוך הוא וכו', והנה יש שבעה מדות שהשם ב"ה מנהיג בהם את עולמו והם נקראים שבעת ימי הבנין כי בנין העולם הוא על ידי ז' ימים כי אחרי כלות שבעה מתחילין עוד שבעה אחרות וכן לעולם והם ז' מדות נגד שבעה ימים הנ"ל, ביום ראשון הוא מדת החסד שהוא אהבה, והמשכיל יקח מכל האהבות אהבת השם ב"ה ומקיים על ידי מדה זו את העולם ביום ראשון, והרשעים מאבדין את העולם היינו אם אוהב אהבות אשר שנה ה' אז מקלקל כביכול המדה הזאת, וז"ש הבעל שם טוב ואיש כי יקח את אחותו חסד הוא (ויקרא כ, יז) פירוש התורה היא המיסרת את האדם שבא על הערוה, שאחותו הוא שורש כל העריות, ואמרה מה זה שבוער בך אהבה לילך אל הערוה הלא חסד הוא הלא זאת מדת החסד ואתה מוציא את המדה אל מקום מכוער כביכול מהראוי הוא לדבק א"ע על ידי האהבה

מילי דמלכא

הסט"א וחילותיו, והאדם מקבל את הכוח וההתעוררות הראשון מצד היפוך הקדושה, ורק אח"כ יכול ע"י זה הכוח לבוא את הקדושה האמיתית. ובזה יובן מה ששייך לקבל שפע גשמי מן השמים ע"י תפלה או בקשה וכיו"ב, ולפעמים אפילו שפע רוחני, אבל האדם אינו מתרומם ונתעלה מזה ונשאר במצבו הקודם, ולכאורה דבר תימה הוא והלא כל שפע הבא מלמעלה הוא אור אלוקי רוחני קדוש וטהור המתלבש בגשמיות או ברוחניות הנצרכת לאדם, ואם כן היכן הוא אור ה' הנשפע לאדם בשפע זה ומדוע אין לבבו בוער אל השי"ת תמיד יומם ולילה, אבל לפי דברי הבעש"ט הנ"ל נודע הדבר שכן היא המידה, שבתחילה כל שפע עובר דרך צד הסט"א ובא אל האדם בהתלבשות זו, ולכן אם לא יברר האדם ביגיעה ובקדושה את מקור השפע האמיתי וידבק בו לא יאיר באור החיים הנשפע עליו בהתלבשות זו.

ובל ענין זה קשה הוא מאד וצריך ביאור רב, כי אליבא דאמת אמאי עשה השי"ת ככה שיעבור

הבשר ולא התבלין, וכאן אמר שהתורה היא התבלין, ואמר שהאמת הוא בן שהיצר הרע הוא העיקר, וצריך האדם לעבוד הש"י בהתלהבות הנמשך מיצה"ר, ואמר שזהו פירוש מה שאמרו רז"ל במסכת יומא (סט, ב) כשמסרו בידם יצרא דעבירה אפילו ביעתא בת יומא לא אשתכח, דהנה יש עיתים שהם מוכנים מעצמם לעבודת השי"ת, כגון בשבתות וימים טובים בלי הכנת אדם, וביעתא לשון ביעתא, לשון תפילה, ר"ל כשמסרו בידם יצרא דעבירה, לא היתה להם התלהבות כלל, ואף תפילות שהם בשבתות וימים טובים, שהקדושה באה מלמעלה, והם מוכנים מעצמם, וזהו ביעתא בת יומא, שהיום גרם, לא אשתכח, מפני שלא היתה להם שום התלהבות כלל, ונמצא באמת שהיצר הרע הוא העיקר, שיקח התלהבות היצר לעבודת הש"י, והתורה היא המורה דרך ובאמת כמו תבלין, עכ"ד בקיצור ודפח"ח.

וענין זה הוא מפלאי תמים דעים, כי נמצא שהאור האלוקי המאיר לאדם מלמעלה עובר בראשונה דרך

שיש בתוכך אל מדת החסד, וכן נצטוינו בתורה על יראת השם והוא מדת הגבורה והפחד יצחק וכל הפחדים שבאים לאדם הוא השם ברחמי המפחדו כי עיקר היראה הוא יראת הרוממות בגין דהוא רב ושליט עיקרא ושרשא דכל עלמין רק לאו כל מוחא סביל דא כי הן יראת ה' היא חכמה (איוב כח. כח) ומי שאין בו זאת החכמה להביאו ליראת הרוממות מפחדו השם בפחדים שהוא מתפחד על ידי שכלו הקלושה בכדי שע"י יראה הקטנה הזו יבוא לירא את השם יראת הרוממות וכו', עכ"ק, עיי"ש שהאריך עוד בדברים נפלאים.

ברוחניות ובגשמיות באופן מתוק ובנעימות נצח, והשי"ת רוצה להריק לנו ברכה זו עד שיכלו שפתותינו מלומר די.

אמנם אנו אנשי בשר ודם העומדים בעולם השפל הזה והכלים שלנו מצומצמים עד מאד ואינם כלל לפי הערך הגדול והנורא שרוצה השי"ת להשפיע לנו בגודל אהבתו, ונמצא שאם יתנו לנו שפע רב כזה לא נוכל להכיל רק את מקצתו והשפע יתפשט בחוץ לכל העולם וכל הנבראים, והנה הכלל הוא תמיד שהחיצונים וכוחות הסט"א עומדים מוכנים לינק ולקחת לעצמם משפע הקדוש אשר גם הם צריכים לקבל חיות משם, ונמצא שכיון שאין ביכולתנו לקבל את רוב הטובה יתאחזו בזה כוחות הטומאה ויהיה בזה ירידה גדולה ונפילה עצומה^כ ובזה בוודאי אין חפץ השי"ת, לכן מוכרח כביכול השי"ת לצמצם את גודל השפעתו כדי שלא יינקו החיצונים ח"ו. אבל באמת יש צער גדול למעלה ממה שאין יכולים להשפיע כראוי, וצריכים אנו להתבונן ולהשכיל למצוא עצה לקבל את השפע כראוי אף שהוא נעלה ומרום מאד מכוחותינו ומערכינו.

השפע דרך הקלי' וסט"א ויצטרכו להתייגע כל כך לבררם ולהתדבק בקדושתם, הא יכולים היו לקבל את השפע בטהרתו מצד הקדושה כאשר יחלנו לו, ולמה הניחו אותנו במקום מלחמה ועבודה קשה כ"כ עד שאפילו אם נרצה באמת להתעורר בהתלהבות ולעבוד את ה' נהיה מוכרחים לקחת חיזוק וסיוע מהתלהבות שאינה דקדושה ובלא זה לא נוכל להתלהב בעבודתו ית"ש כראוי, וצ"ב.

ג.

השי"ת רוצה להשפיע לנו אור גדול ואין הכלים המצומצמים שלנו מוכנים לזה

והביאור בזה הוא דבאמת ייעד השי"ת בגודל אהבתו לעם קרובו שכר גדול ונורא ואור נצחי ליהנות מזיו השכינה באופן נפלא שאי אפשר לבארו ולתארו בפה כלל, ואהבה גדולה זו ואור נפלא זה רוצה השי"ת להשפיע לנו כבר בעולם הזה בבחי' עולמך תראה בחיך וכעין מה שאמרו חז"ל (בבא בתרא טז, ב) שהיו צדיקים אשר הטעימן הקב"ה טעם העולם הבא בעולם הזה, ואור זה כולל בתוכו כל השפעות טובות

סב. ואחיזת החיצונים היינו שהשפע לא ישאר שפע קדוש, וכגון אם יהיה אור רוחני אז יהיה לאדם כעין שבירת הכלים מרוב האור ויפול מעבודתו, או שיתקרבו אליו אנשים שאינם ראויים ויעשו מחמתו כמה חטאים וכיו"ב, וגם בגשמיות שייך כמובן שיתגשם מהשפע ולא יהיה בלתי לה' לבדו, וע"ז הדרך בכל ענין.

וביאור הדבר הוא שבאמת אוהב השי"ת את בניו עם קרובו באהבה גדולה ועצומה מאד מאד, ומאז שנחרב בית המקדש כביכול אין השי"ת יכול לגלות אהבה זו כראוי וכנכון כי גלו הבנים מעל שולחן אביהם ואין אנו יכולים לעלות ולהראות ולהשתחוות לפניו בביתו הגדול והקדוש מקום גילוי אהבתו ביחוד נפלא ועצום. והנה אמרו בזוה"ק (ויקרא טז, א) שהפסוק 'צדיק כתמר יפרח' (תהלים צב, יג) נאמר על גלות בבל, שהתמר מתעכב מלהפריח פירותיו עד שבעים שנה וכן היה בגלות בבל שהקב"ה המתין עד שתשוב השכינה למקומה אחר שבעים שנה ואז חזר לגלות את אהבתו הגדולה ולהשפיע לה את כל הטוב, עיי"ש³⁰. והנה עכשיו אין לנו רק שבעים שנה של גלות אלא קרוב לאלפיים שנה שכלל ישראל המה בגלות, ואי אפשר כלל לתאר את גודל הגעגועים של אבינו שבשמים לזמן המקווה שתחזור השכינה

והעצה בזה הוא ע"י שנרחיב את הכלים שלנו באופן שנוכל לקבל יותר ויותר שפע אלוקי, וכל מה שאנו יכולים לקבל יותר אור וחיות אלוקי באופן הנכון הרי אנו גורמים שמחה עצומה בגבתי מרומים, והרחבת הכלים הזאת נעשית ע"י עמידה בנסיונות באופן של המשכת כוחות חדשים ממעמקי הנפש, וכמו שיבואר.

גודל נסיונות דורנו וענין אהבה המתעוררת בזמן הגלות

ובתחילה יש לנו להתבונן בענין גודל נסיונות דורנו ברוחניות אשר הוא באמת פליאה גדולה ותמיהה עצומה, כי למה עשה השי"ת ככה שברור ענין ושלפ קזה שהכוחות חלשים כל כך יהיו נסיונות נוראים בענייני קדושה ובענייני תאוות גשמיות, אשר לפעמים הם ממש כנסיונותיו של יוסף הצדיק וכמעט אי אפשר לעמוד בהם ח"ו.

³⁰. זה לשון הזוה"ק שם: רבי אבא הוה יתיב קמיה דרבי שמעון, עאל רבי אלעזר בריה, אמר רבי שמעון, כתיב, (תהלים צב) צדיק כתמר יפרח וגו'. צדיק כתמר, מאי כתמר. דהא מכל אילני עלמא לית דמתעכב לאפרחא, כמו תמר. דסליק לשבעין שנין. מאי טעמא כתמר. אלא אף על גב דקרא אסהיד, חברייא כלהו לא בעו לגלאה. אבל צדיק כתמר יפרח, על גלותא דבבל אתמר, דהא לא תבת שכינתא לאתרהא, אלא בסוף שבעין שנין. הדא הוא דכתיב, (ירמיה כט) כי לפי מלאת לבבל שבעים שנה אפקוד אתכם. ודא הוא צדיק כתמר יפרח, דסליק דכר ונוקבא לשבעין שנין. צדיק: דא קודשא בריך הוא, הדא הוא דכתיב, (תהלים יא) כי צדיק יי' צדקות אהב. וכתיב, (שמות ט) יי' הצדיק. וכתיב, (ישעיה ג) אמרו צדיק כי טוב.

ולכן כשנופל לאדם איזה הרהור רע או שעומד לפניו נסיון קשה של ראייה אסורה וכיו"ב לא יפול ברוחו לחשוב כמה הוא שפל ורק רע כל היום שנופלות לו מחשבות ונסיונות כאלו, אלא אדרבה יתחזק ברוחו מאד ויתבונן מה אביו שבשמים דורש וחפץ ממנו, כי רוצים עכשיו לגדלו מאד ולהרחיב את כליו באופן נפלא כדי שיהיה כלי מוכן להיות מאותם הנוחלים לחזות בנועם ה', ואילו רק יעמוד בנסיון בכוח גדול יעורר בזה את מעמקי נפשו וירחיב את כלי דעתו וכל הרגשותיו לקבל אור ושפע אלוקי העומד מוכן לו, וישמח מאד בנסיון זה כי כל עניינו לגדלו ולרוממו ולהכיין את כליו כמבואר, ומה שנראה הוא כרעה וכקושי מלוכש בו באמת חסד ה' גדול עד מאד, כי כל תכלית הנסיון הוא שיעורר בעצמו כוחות גדולים על מנת שיהא ראוי לקבל את ההארה הגדולה המוכנה לו.

קושי הנסיונות בעקבתא דמשיחא מצד התעוררות האהבה

ובן הוא כל מציאות דורנו דור שפל זה, כי השי"ת כביכול מלא באהבה גדולה לכל אחד מישראל בפרט ולכנסת ישראל בכלל והוא כבר מצפה ומייחל לזמן הגאולה שיבוא בקרוב, אבל אנו נתרחקנו עד מאד מחמת אורך הגלות ואין אנו מבינים כלל על אהבה גנוזה זאת, והשי"ת רוצה לתת לנו אורות גדולים ונפלאים

למקומה בבנין בית המקדש השלישי ויוכל לחזור לגלות את רוב אהבתו לבניו, כי עכשיו הוא בבחינת עיכוב וצמצום כבר כמעט ב' אלפים שנה שאינו מגלה אהבה צפונה זו ואור הגנוז הזה כמו שאמרו בזה"ק הנ"ל לענין גלות בבל.

ע"י עמידה בניסיון מתעוררים אצל האדם כוחות נעלים ועמוקים המרחיבים דעתו והרגשותיו

והנה דווקא מחמת טעם זה שאנו כבר בזמן עקבתא דמשיחא ומתקרבים אנו ליום הישועה הגדולה שאז ישפיע השי"ת לכנסת ישראל את כל הטובה והאהבה, מחמת זה מתגברים הנסיונות ברוחניות עד מאד, כי הנה כשנופל לאדם מחשבה רעה או הרגש של תאוה שפלה מוכרח הוא להתחזק עד מאד ולשאוב כוחות עצומים ממעמקי הנפש ולהשתמש בריתחא דקדושה להתגבר על זה הנסיון, ובמלחמה זו הרי הוא מגלה בנפשו מן כוחות גנוזים שעד היום לא הרגיש בהם כלל, כי רק בשעת מלחמה והתעוררות גדולה בבחינת מסירות נפש מתעוררים אצל האדם כוחות פנימיים נעלים וטהורים, ונמצא שע"י עמידתו בנסיון זה הרחיב את כלי נפשו והעלה ורומם אותם עד שנתרחבו לקבל שפע גדול וקדוש יותר, והרי זה ירידה לצורך עליה כפשוטו ממש.

מילי דמלכא

ועכשיו מדברים אליו באמת דיבורי גדלות אלא שהם מכוסים באופן של קטנות כי אי אפשר באופן אחר, ואינו צריך להבהל על נפשו ולהתייאש מכל עבודת ה' וליפול עשר מעלות אחרונית, כי אם אדרבה להתעורר יותר ויותר בבחי' 'שבע יפול צדיק וקם' (משלי כד, טז) ולעמוד במלחמה כבדה הזאת ולנצחה וע"י יתרומם ויתעלה בגילוי מעמקי נפשו והרחבת כלי תפיסתו לקבל אור וחיות אלוקי.

האור האלוקי ניתן דרך כוחות הטומאה כדי שע"י מלחמת האדם יוכל להכשיר את עצמו לקבלו

ובזה יבואר גם הענין שיסד לנו מרן הבעש"ט כנ"ל, כי מה שעובר כל ההשפעה והאור דרך הסט"א וחילותיו ומוכרחים לקבל מהם סיוע להתלהבות ועבודת ה' כמבואר הוא דבר המוכרח, כי האדם אין בו מתחילתו כלים נכונים לקבל את השפע האלוקי המושפע עליו, ואין רוצים להשפיע לו באופן שיהיה אחיזת החיצונים ח"ו בשפע זה, לכן מוכרחים ליתן לו את השפע באופן שצריך הוא לבררו היטב ולעמוד במלחמה נגד הסט"א כדי להוציא בלעם מפיהם, לאכול את הרימון ולהשליך את קליפתו, וע"י בירור רב זה ויגיעה זו מתרחבים כליו ומעוררים בו עמקי נפשו הגנוזים ודווקא באופן זה יכול לקבל את השפע האלוקי באופן הראוי.

כהכנה לגילוי האהבה הגדולה בביאת משיח צדקנו, אבל אין מי שידע לקחת ולהשיג שפע זה, והש"ת ברוב רחמיו רוצה לעורר אותנו ולכן שולח הוא נסיונות גדולים עד מאד דווקא לדור חלוש זה, כי זה כל רצונו שנצא מן החלישות והשפלות ע"י העמידה בנסיונות ונרחיב את הכלים בנפשנו כדי שנוכל לקבל את אור ושפע האהבה הנשפע מן החתן קודשא בריך הוא אל הכלה כנסת ישראל.

עבודה של קטנות אשר מלוּבש בה גדלות נוראה וחסד נפלא

והנה באמת זה שפה של קטנות, כי כעת אי אפשר לדבר אלינו בשפה של גדלות, בשפה שידברו אלינו בזמן ימות המשיח, כי אין מי שיתפוס ויבין דיבורי גדלות אלו ואזי יצא השפע אל החוץ ויתאחזו בה החיצונים כמבואר לעיל ובמקום אשר היה צריך להתתקן עוד יתקלקל ח"ו יותר, לכן עתה צריכים אנו להתאמץ ולהתחזק בעבודה של קטנות ביגיעת בשר ומסירות נפש ממש ולעמוד בנסיונות גדולים, ובביאת משיח יקבל מי שיגע ועמל בשנות הגלות אור גדול ונפלא אשר לא יכילהו הרעיון, והוא יוכל להכילו מחמת שהרחיב את כליו כראוי בימי הגלות והנסיונות.

וממילא מי שמרגיש בעצמו שבא אליו נסיון וקושי גדול ידע נאמנה שעתה בא העת והעונה לרוממהו ולהכינו לימות המשיח,

ד.

**גודל העמידה בניסיון והתשובה
בימי עזרא**

ואחר הקדמה זו נבוא לבאר את ענין עזרא הסופר ודורו ואת ביטול יצרא דע"ז שעשו אז, כי הנה עברו ישראל גלות מרה וקשה ואחר עבור שבעים שנה חזרו חלק מהם לארץ ישראל שהיתה שוממה והיו ממש שארית הפליטה שהיו צריכים לחזור ולבנות את הערים החרבות, ואחר כל זה גם נפלו בחטאים גדולים ובפרט שחטאו בנשים נכריות וחיללו את כל קדושת ישראל, והיו אז בשפל המצב מאד מאד כי אחר כל ההבטחות והנבואות שנאמרו להם על גאולתם מצאו את עצמם במצב כזה, והיו שבורי לב וסברו שאין להם תקומה עוד ולא יזכו לגאולה ולהקמת בית המקדש כראוי לו.

ובמצב זה בא אליהם עזרא ואומר להם להתרומם ולהתחזק ולהשיב את כבוד בית המקדש אל מכונו ויגדל כבוד הבית האחרון מן הראשון, והם הסתכלו עליו בפליאה גדולה ולא הבינו מה רצונו מהם, וכי הם הנמוכים והשפלים יכולים לחזור

והרי זה כדוגמת אבי האומה הישראלית אברהם אבינו ע"ה שאמר לו השי"ת לעלות את בנו יחידו את יצחק לעולה, ולא שאל את השי"ת אתמול אמרת לי כי ביצחק יקרא לך זרע ועכשיו אתה אומר לי העלהו לעולה (ירושלמי תענית פ"ב ה"ד; בראשית רבה נו, ט), והלך וקיים בשמחה רצון קונו, ומיד נתגלה שכל זה היה רק נסיון לעמוד נגד המקטרגים והחיצונים ומעתה יכולים ליתן ההשפעה כראוי, ואז נשבע הקב"ה לאברהם ואמר לו 'בי נשבעתי נאם ה' כי יען אשר עשית את הדבר הזה ולא חשכת את בנך את יחידך. כי ברך אברכך והרבה ארבה את זרעך ככוכבי השמים וכחול אשר על שפת הים וירש זרעך את שער איביו. והתברכו בזרעך כל גויי הארץ עקב אשר שמעת בקולי' (בראשית כב, טז-יח), כי כל עיקר הנסיון לא היה אלא לצוות לזה ליתן את הברכה כראוי לה בלי שיתאחזו בה החיצונים ויקטרגו עליה. ודוגמת נסיון זה הוא כל נסיון באשר הוא, לגדל את האדם ולרוממו למען יוכלו ליתן לו את המוכן לו כמבואר⁷⁰.

סד. ואין הדבר שייך רק בניסיון, כי אם בכל תענוג גשמי הבא אל האדם, כי בכל תענוג יכול אדם לקדשו ולהעלות הניצוץ הקדוש אל שורשו, ואז הוא עושה שעשועים גדולים למעלה, והיינו שבכל תענוג יכול האדם להרחיב את כליו ע"י שימנע מעצמו להתענג סתם כבהמה, אלא יברך ברכה בכוונה גדולה ויאכל רק כדי צרכו וכיו"ב ואז הוא כעומד בניסיון שנתרחבו כליו ע"י גבורתו ונשפע עליו אור גדול מן השמים.

ובלל ישראל האמינו לדברי עזרא ומיד עשו תשובה גדולה ועמדו בנסיון ונפרדו מן הנשים הנכריות, ככל הכתוב בספר נחמיה, ואז נתרחבו עליהם ונעשו ראויים עמידתם בניסיון לקבל אור גדול עד מאד, ואור זה היה הזכות הגדולה של ביטול יצרא דע"ז שהוא ענין ביטול כל המניעות וכל כוחות הסט"א המדמים עצמם לאלוקות ח"ו בכח הגילוי הגדול של אין עוד מלבדו, ונעשה בזה גילוי גדול ועצום של אהבה נוראה בבחינת 'וימינו תחבקני' שהוא ענין הסוכות אשר עשו אז בשמחה גדולה ועצומה שלא היתה שמחה כזאת בחג הסוכות מימות יהושע בן נון, כי דווקא בכח עמידתם בניסיון זכו להיות ראויים לקבל אור גדול ונפלא אשר לא זכו בו אנשים ודורות גדולים שהיו לפניהם כירבעם בן נבט ומנשה המלך שלא עמדו בניסיון.

ואחר עמידה גדולה זו בנסיון התחיל באמת כל הענין של בית שני, שאז התחיל ענין תורה שבעל פה כנודע ונוסד היסוד לכל התושבע"פ אשר עתה בידנו והיא המחזקת אותנו בגלותנו, וכל זה נעשה מכח ההרחבה הגדולה אשר פעלו כלל ישראל עמידתם בניסיון ותשובתם, והיינו שלקח עזרא את המוחין של יהושע בחינת 'אין עוד מלבדו' ורומם אותם עוד יותר וגרם גילוי גדול יותר כי היו הכלים רחבים ומוכשרים לקבלת

למעלתם הראשונה, וכי הם יכולים להתדמות בכלל למעלת בית המקדש הראשון. ועל זה אמר להם עזרא שאין כאן שום סתירה, כי באמת כל מה שהיה עד כאן היה נסיון מן השמים, ובאמת לומר לאדם להיפרד מאשתו הוא דבר קשה אבל אם יעמדו בזה בגבורה אזי ברגע אחד יתהפך הכל ויחזרו להיות בנים להשי"ת הראויים לכל טוב. ובאמת הם עצמם לא הבינו מהו הרבותא במה שיעשו, כי בעצם צריכים אולי להעניש אותם בעונש גדול ודי להם במה שייפטרו מן העונש ע"י תשובתם, ולכן גם היה קשה עליהם נסיון זה ביותר כי כבר לא האמינו שיתרחש כאן דבר גדול אם יעמדו בנסיון זה.

כל הנסיונות היו מחמת גודל האהבה וזכו ע"י זה לביטול יצרא דע"ז

ואמר להם עזרא תדעו שאין הדבר כן, כי באמת יש כאן געגועי אהבה גדולים ונוראים של אבינו שבשמים אחר גלות של שבעים שנה, וכל הנסיונות שנפלתם בהם היו רק דרך ואופן איך להעמיד אתכם באופן הנכון לקבל את אור האהבה, וממילא נשאר לכם רק לעמוד בנסיון קשה זה, להראות את כוחכם ולהרחיב את כלי הקיבול שלכם, ומיד יושפע עליכם אור גדול ונערב של אהבה ושמחה ותהיו במדרגת בעלי תשובה הגדולים מצדיקים.

כי מוותרים על כל החיות של כל השנה באכילה ושתייה גשמית ומענים את נפשותם הגשמי על מנת שיתעלר ויקבלו מזון רוחני פנימי, כידוע מדברי האר"י ז"ל שביום הכפורים ניזונים כלל ישראל מרוחניות. ובעבודה זו מגלה כל אחד בנפשו את הכוחות הפנימיים שיש לו לעזוב את כל הגשמיות והתאוות ולבחור בחיים, להתעלות תמיד לחזות בנועם ה' ולבקר בהיכלו, ומוכן בעבור זה לוותר על כל הדברים האחרים, כמו שרואים בחוש באיזה מסירות נפש יושבים כלל ישראל ביום קדוש זה כל היום בבית הכנסת ומתאמצים בתפילה ושואגים אל בוראם בחוזקה בתשובה ובתחנונים ובאור וחיות נפלא ונורא.

חג הסוכות זמן שמחתנו הנשפע רק מהקדושה וענין שמחת בית השואבה בבית המקדש

ואחר גילוי זה שגילה האדם בנפשו שמהותו היא מהות אחרת לגמרי, מרעיף עליו השי"ת אורות גדולים ונעלים של אהבה ושמחה בלי גבול, והוא ענין זמן שמחתנו חג הסוכות שבו ימינו ית' תחבקנו בבחינת הסוכה הקדושה. והגם שתמיד צריכה הקדושה ללכת דרך כוחות החיצונים כמבואר לעיל, בזמן נעלה זה אין הדבר כן, כמו שרואים בבית המקדש שהעיקר היה עבודתם של ישראל היוצאים כלולביהם ומכריזים

האור, ונעשה ביטול יצרא דע"ז וגילוי תורה שבעל פה ע"י זה.

מציאות דורנו כמו הנסיונות בימי עזרא

ובן המציאות כהיום הזה שיש געגועים גדולים מן הקב"ה אל כנסת ישראל אחר אלפיים שנות הגלות, ויש נסיונות גדולים והמצב ברוחניות הוא ירוד ושפל מאד, צריך לדעת שהכל למען גילוי האור הגדול שיהיה בזמן ביאת המשיח, והאדם צריך שלא להיות טיפש אלא לתפוס עוד ועוד אורות גדולים, ואם רואה שיש לו נסיונות ובלבולי היצר צריך לדעת שאדרבה כן דרך הקדושה, שכל האור האלוקי עובר דרך קלי' וסט"א וכל תפקידו הוא לשברם, ובכוח מלחמתו ושבירתו הוא מרחיב את כליו ונעשה מוכשר לעצמו ולכל העולם כולו לקבל את אור של משיח.

ה.

עבודת ירח האיתנים על דרך זה ומעלה יתירה יש בזמן קדוש זה של ירח האיתנים, כי הנה בראש השנה ויום הכפורים גילוי כלל ישראל את רצונם האמיתי, ועמדו אז בדין ועשו כמה פעולות ועבודות לגלות את אהבתם אל בוראם באופן נעלה מאד, ועיקר גמר הדבר נעשה ביום הכפורים שהוא זמן קדוש ונעלה מאד, וכלל ישראל עוברים בו כעין בחינת ניסיון,

מילי דמלכא

הרבה רבבות יהודים שבאו לעלות לרגל, ובתוך מקום קטן של בית המקדש רקדו כולם בשמחה עצומה והיה מקום די לכולם, כי השי"ת גילה שם את אהבתו הגדולה באור גדול ונפלא ונתבטלו כל המחיצות הגשמיות, ושוב לא היו כתלים גשמיים ושטח גשמי כי אם אור והתלהבות בבחינת 'מקום ארון אינו מן המדה' כמו שהיה ביוהכ"פ שהיו עומדים צפופים ומשתחווים רווחים.

ענין שמיני עצרת הבא אחר חג הסוכות

ואחר חג הסוכות אזי בא זמן היחוד העצום ביום שמיני עצרת [אשר אז כבר אין שום שייכות לאומות העולם כלל], ומנהג ישראל תורה לעשות אז הקפות, והיינו כי יודעים אנו שקיבלנו בזמן שמחתנו

דין נצח^ס, ונוסף עליו גם ענין השבעים פרים שהקריבו בחג הסוכות נגד שבעים אומות (כמבואר בזה"ק תצוה קפו, א), והיינו שנתהפך הדבר בחג הסוכות שעכשיו באה אל ישראל ההשפעה מצד הקדושה בטהרתה ולא יתערב בזה זר, ואומות העולם וכוחות הסט"א הם המקבלים מעט מעט מן ההשפעה שנותנים להם ע"י הע' פרים.

ושם בבית המקדש היה באמת שמחה נורא ונפלאה בשמחת בית השואבה, והיה ממש בבחינת יום הכפורים כי אמרו במסכת סוכה (נג, א) שלא ראו שינה בעיניהם בשמחת בית השואבה מרוב השמחה והעבודות הקדושות והנפלאות כל היום וכל הלילה, והיינו שנתגלה מהות החיות של כלל ישראל שהוא חיות רוחנית נעלה מכל ההגבלות ורקדו עם השי"ת שבעה ימים^ס. צא ולמד שהיו שם

ס. ועבודת נענועי הלולב יתבארו גם כן על דרך זה, כי על הלולב דרשו חז"ל את הפסוק 'צדיק כתמר יפרח', והוא בחינת געגועי הקב"ה ואהבתו לעם ישראל עד שמונע את עצמו מלהשפיע להם עד שיהיו ראויים ויקבלו את השפע כנכון, והרי זה כבחינת הכנה לאהבה הגדולה שתהיה לעתיד. לכן מצינו שאחר חורבן בית המקדש התקין רבי יוחנן בן זכאי שיטלו לולב בכל יום זכר למקדש, ודרשוהו מן הכתוב 'ציון היא דורש אין לה' מכלל דבעי דרישה (סוכה מא, א), ועומק הענין הוא שענין הלולב הבא מעץ התמר הוא ממש דוגמת אהבת ה' את כנסת ישראל ומתגעגע אל ציון בזמן הגלות, לכן ע"י הלולב אפשר לעורר אהבה זו זכר לאהבת ציון וחיבת ירושלים, והבן.

סו. וכל זה היה הכנה למצות ניסוך המים, ועניינה יבואר ע"ז הדרך, כי עפרו של אדם הראשון נלקח ממקום המזבח, וניסוך המים במזבח הוא בחינת חזרת האדם אל שורשו, וכשחוזר האדם אל שורשו מתגלה חלק אלוקות שבו ואז הוא יכול לקבל בלי גבול כלל, ונשפע עליו מוחין שלא לפי ערכו ואכמ"ל.

המניעות באים מכח מה שהשפע עובר במקום הקלי' ויש עליו קטרוגים גדולים וצריך לבררו, אבל בחג הסוכות שהוא זמן של השפעות חסדים קדושים בלי שום התערבות זרים אין שום מניעה ועיכוב, והוא נקרא 'חג האסיף' שאוספים בו השפעות לכל השנה כנודע. ויעזור השי"ת שנזכה לאור רוחני של אהבה גדולה והשגות נפלאות בלי שום טירדות פרנסה ושאר עניינים, ונזכה לקחת מהשגות אלו לכל השנה כולה לאור באור החיים ולעשות כלים ראויים לגילוי אורו של משיח ברחמים גדולים במהרה בימינו אמן.

השגות גדולות בבחינת מקיף שאין לנו בהם שום אחיזה, וקיבלנו מאור גדול זה בגודל אהבת השי"ת לעם קרובו, לכן עושים הקפות עם הספר תורה לרמז על אור מקיף נעלם זה שע"י מקבלים אנו השגות חדשות בתורה ובאלוקותו ית', ואנו רוקדים ורצים בהקפות אחר אורות מקיפים אלו לתפוס עוד מהשגות נפלאות אלו, כי עכשיו זמן הייחוד וזמן האהבה הגדולה ומה שאלתך וינתן לך^{סז}.

ובזמן נעלה הזה באמת אין שום מניעות ועיכובים לקבל שפע רב בין ברוחניות ובין בגשמיות, כי כל

סז. כמו שאמרו בגמרא (סוכה נה, ב): הני שבעים פרים כנגד מי כנגד שבעים אומות פר יחידי למה כנגד אומה יחידה משל למלך בשר ודם שאמר לעבדיו עשו לי סעודה גדולה ליום אחרון אמר לאוהבו עשה לי סעודה קטנה כדי שאהנה ממך. ובזוה"ק נתבארו הדברים בכ"מ באריכות (ראה יחי רכא, ב; אמור קד, ב).